ŞUBAT'86 / 12

150 TL. (KDV Dahil)

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

YENİ BİR ANAYASA

DİSK Davası 4. Yılında

Türk-Iş'de Kongre Yılı

İşçiler kıdem tazminatı fon tasarısını kabul etmeyecektir

Memur Hakları için Demokratikleşme

Mektuplar

İşçiler neden barış istiyor?

Hiç kuşku yok ki Birleşmiş Milletler tarafından 1985 yılının gençlik yılı olarak ilan edilmesi ülkemizdeki genç emekçilerin olduğu kadar tüm emekçileri de sevindiren bir olaydı. Ancak bu sevincimizi dünya gençliğiyle aynı derecede paylaşmak mümkün olmadı. Çünkü ülkemizdeki sorumluların dünya gençlik yılında insanların sorunlarını ele alış biçimleri o kadar farklıydı ki, sözde göstermelik olarak yaptıkları gençlik yılı kutlamalarında, varolan sorunlarımızın hiçbiri dile getirilemediği gibi ülkemizin geleceğini gençliğe emanet eden Atatürk Türkiyesindeki insanların dünya gençliğiyle bütünleşmesi de engellendi. Bugün dünya gençlik yılı gene Birleşmiş Milletler örgütünün almış olduğu kararla yerini 1986 dünya barış yılına bırakırken, biz genç, yaşlı, kadın, erkek tüm emekçiler varolan tüm sorunlarımızın ortak mücadele temelinde çözüleceğine inanıyoruz.
Hiç kuşku yok ki, bu mücadele barışmücadelesinden ayrı düşünülemez. Çünkü gerek ülkemizde gerek dünyamızda, emperyalist ve işbirlikçi tekeller tarafından acımasızca sömürülen biz emekçilerin yaşama ve çalışma koşulları hergün biraz daha kötüleşirken, milyarlarca doların silahlanma yarışına ayrılması bunun en açık kanıtıdır. Zira ölüm tacirlerinin silahlanma alanına ayırdıkları bu milyonlarca dolar, insanları daha iyi yaşatabilecek alanlarda, yani bilim ve tekniğin ilerlemesinde, sağlık, sosyal, kültürel, hizmetlerin daha iyi yürütülmesinde ve sanayi alanında yeni fabrikaların kurulmasında ve buna benzer alanlarda kullanılmış olsaydı, bugünkü dünyanın çehresi daha başka olurdu.
Savaştan en çok zarar gören biz genç emekçiler gerek kendi ülkelerinin gerekse diğer ülkelerin bir başka ülke tarafından sömürülmesine karşı koyuyor, bir avuç para babasının çıkarlarını korumak, ölmek ve öldürmek istemiyor, savaş yerine barışı, sömürü yerine insanca yaşamayı istiyoruz.

TÜRBOSAN A.Ş
İşyeri temsilcileri
Engin Özkan
Yusuf Vural

Savaşın temelinde kapitalizmin kanlı kârları yatar

Çağımız, kapitalizme son verme çağıdır. Bu bağlamda barışın korunması ve savunulması, kapitalizmin ve onun en gelişmiş biçimi olan emperyalizmin yıkılması ile doğrudan ilgilidir. Kapitalizmin her bunalıma girdiği dönemde,yeryüzünün paylaşımı, yani savaşın başlaması bir çıkış yolu olarak görünür. Çünkü üretici güçlerin gelişimini engellediği için ve yeni üretim biçimi getiremediğinden, savaş kapitalistler için zorunlu olur. Tarihteki her iki dünya savaşı bu nedenledir.
Bugün her şey çok farklıdır. Gelişmiş silah sanayii insanlığın topyekün yokoluşuna ve dünyamızı bir daha yaşanmayacak hale getirebilecek kadar tehlikeli duruma neden olabilecektir. Başta ABD ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelerin silah tekelleri bunalımdan çıkabilmek için çeşitli yöntemlere başvuruyorlar. Sınırlı nükleer savaş ve yıldız savaşları gibi projeler, insanlığın topyekün yokolmasına yarayacak projeler olduğu artık açıklık kazanmıştır.
Doymak bilmez tekellerin böylesi bir savaşa girmemesine neden olan dünya barış güçlerinin en önemli gücü olan Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşında olduğu gibi, bugün de tüm dünya insanlığı için tarihsel görevinin en karmaşık aşamasında görevini yerine getiriyor ve barışı savunmada insanlığın önüne yeni olanaklar koyuyor.
Savaş, tüm dünya işçilerinin, emekçilerinin birbirlerini boğazlaması, sakat bırakması demektir. Bu nedenledir ki, savaşın bir ülke yararına ya da ülke insanlarının çıkarlarına olduğu söylenemez.
İşçi sınıfı da barışı bu nedenlerle istiyor ve isteyecek.

Selahattin Sabır
Nursan Çelik Eşya Sanayii A.Ş.

GÜN
Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

GÜN elinizdeki sayısıyla, 1. yılını doldurdu. GÜN'ün bir yıl önce yayınına başladığı koşullar, kuşkusuz şimdi içinde bulunduğumuz günlerden farklıydı. Bir siyasi haber ve yorum dergisi için, "acaba" larımız daha çoktu. Soru işaretlerimiz, GÜN'ün gerekliliği üzerinde değil de, baskı koşullarının karşımıza çıkartabileceği engeller ve söz söyleme güçlükleri üzerinde toplanıyordu. GÜN görevini yerine getirecekti. Bir yıl sonra bugün, GÜN'ün kendi okuyucu tabanıyla buluşma sürecinde çok sevindirici gelişmeleri yaşarken, onun vazgeçilmezliğini de daha iyi farkediyoruz.
Toplumumuzda varolan demokrat ve ilerici çizgiler, görüşler, eğilimler, partiler ve kişilerin aralarındaki ayrım noktalarını unutmadan, birlik noktalarını öne alıp ortak bir mücadele çizgisini benimsemeleri, sendikal hareketin demokratik ilkeler üzerinde birliğini pekiştirmesi, işçi kitleleriyle onların gözü, kulağı, sesi olma çabası içinde örtüşmek, GÜN'ün bir yıl boyunca ısrarlı olduğu ilkelerdi. Şimdi bir yıl içindeki ortak kazanımlarımızı, önümüzdeki dönem içinde de sürdürme göreviyle karşı karşıyayız.
DİSK'in 19. kuruluş yıldönümü ve Türk-İş'in önemli bir kongre yılına girişi, bu sayımızın ağırlıklı konusunu oluşturuyor. Her ikisini de olabildiğince kapsamlı biçimde ele almaya çalıştık... Bu sayımızda sürekli yer vereceğimiz okuyucu mektupları köşesi ile, "Meclis'ten Notlar" ve "Hukuk Köşesi" ne başlıyoruz. Amacımız, okuyanı ve çalışanıyla yeni bir GÜN oluşturmak. Okuyucu mektupları sayfasına, ülke sorunları ve dergimizde çıkan yazılarla ilgili her türlü görüş ve eleştirilerinizi bekliyoruz. "Hukuk Köşesi"nde yasal sorunlarınıza yanıt verilmeye çalışılacak. Bu arada, dergimizde yer verebilmemiz için işyerlerinizdeki uygulamaları, kazanımlarınızı bize yazın. GÜN'ün, işyerlerindeki gönüllü muhabirleriyle her gün amacına biraz daha yaklaşan, daha yararlı ve nitelikli bir dergi olacağına inanıyoruz.

YENİ BİR ANAYASA

YENİ YILA demokratik bir anayasa hareketinin yeni boyutlar kazanmasıyla girildi. 1982 Anayasası'nın demokratik bir öze sahip olmadığı ve demokrasiyle çeliştiği gerçeğinin şimdi daha geniş çevrelerce benimsenmeye başlandığı görülüyor. İlerici aydınlar ve hukukçulardan sonra, Türk-İş de Anayasa'nın değiştirilmesi gerektiğini açıkladı. Sol güçlerin, SHP'nin ve DSP'nin yanı sıra, DYP de yeni bir anayasa için daha belirli bir tutum almış bulunuyor.

Öte yandan, uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların toplumun çeşitli kesimlerinde neden olduğu hoşnutsuzlukların ve tepkilerin yoğunlaştığı görülüyor. Yaşam koşullarının kötüleşmesine itirazlar ve hak arama girişimleri, bir toplumsal muhalefet düzeyine yükselme sürecine giriyor. İşçi sınıfı hak ve özgürlükleri için kitlesel gösterilere hazırlanıyor. Türk-İş'in İzmir Mitingi bunun ilk adımı olacak.

Günün görevlerini doğru olarak belirlemek için şu saptamayı yapmak gerekiyor. Toplumsal hoşnutsuzluk ve tepkilerin yoğunlaşması ile "demokratik bir anayasa" hareketinin gelişmesi olguları, açıktır ki, birbirinden bağımsız değildir. Buna karşılık, bu olguların birbiriyle henüz tamamen örtüştüğü, birinin diğerini de ifade ettiği söylenemez. Ve kanımızca günün görevleri bu durumu dikkate almak zorundadır.
Bu ne anlama geliyor?

Hemen söyleyelim ki, bu durum, bazı demokratların savunduğu gibi yeni bir anayasa hedefinin "gerçekçi" olmadığı ya da "öncelikli" olarak ileri sürülmemesi gerektiği anlamına gelmez.

Demokrasinin kazanılmasının ağır koşullarla karşı karşıya olduğu ortada. Demokrasisizlik yılları halkın yoksullaştırılmasına karşılık azınlık çıkarlarının alabildiğine korunduğu ve gerçekleştirildiği yıllar oluyor. Böylesi yılların demokrasi istemiyle birlikte demokrasi korkusunu da güçlendirdiği unutulmamalıdır. Yeni bir anayasa isteminin yaygınlaşmasının, karşısında, "ortalığı karıştırmak istiyorlar", "ateşle oynanıyor" yollu değerlendirmeleri bulması rastlantı mıdır? Bu, ağır koşulların ve bunlara eklenebilecek kimi "imaj" lara dayanacak saptırma girişimlerinin ancak halkın bilinçli ve amaçlı tercihiyle aşılabileceğini kanıtlıyor. Bu bakımdan, Anayasa sorununun gündeme getirilmesini salt sosyal demokrat bir iktidar oluşmasının sonrasına ertelemek yanlış olacaktır. Çünkü gerekli olan, sosyal demokrat da olsa, herhangi bir hükümet kurma olanağını elde etmek değildir. Gerekli olan demokrasi ve demokratik bir anayasa için halkın bilinçli, amaçlı ve kararlı desteğine sahip olan, halkın bu tercihinin yansıdığı bir parlamentonun ve iktidarın oluşabilmesidir.

Buna karşılık, yeni bir anayasa hadefinin ortaya konulması güncel istemler için mücadelenin önemini azaltmıyor. Tam tersine, bunun hızlandırılması ve demokrasi isteyen bütün kişilerin, politik güçlerin ve partilerin işsizliğe, pahalılığa, baskılara, işkence ve kötü muamelelere karşı, ekonomik ve sosyal haklar, özgürlükler, genel af ve diğer istemlerin gerçekleştirilmesine önayak olmaları gerekiyor. Hem gerçekleşebilir görülenler harekete geçiricidir, hem de politik hedefler bu hareketlenme içinde yaygınlaşabilir. Halkın güncel istemlerine bağlanabilir. Bu, günümüzün temel görevini oluşturuyor.
1982 Anayasası'nın değiştirilmesini isteyen politik güçlerin yelpazesinde sözkonusu olan genişleme bu güçlerin işbirliğini gündeme getiriyor. DSP ile DYP'nin bu yönde attıkları adım olumlu gelişmenin işareti sayılmalıdır. Gelişmiş bir demokratik ortama ulaşmak ve bunu kurallara bağlayacak demokratik bir anayasa için en geniş güçlerin işbirliğini sağlamak politik yaşamdaki güç dengelerinde daha elverişli konumlar yaratır. DSP-DYP işbirliği girişiminin, "şimdilik" katılmayı uygun görmediğini açıklayan SHP'nin ve RP'nin de yeraldığı bir genişliğe kavuşmasının olanakları vardır, bunun sağlanması demokrasi mücadelesine ivme kazandırır.

Politik rejimin varolan özelliklerini ve kurumlarını savunanlar sağ-sol ayrımını öne çıkararak günümüzdeki politik saflaşmanın demokrasi sorunu etrafında oluşmasını önlemek istiyor ve en geniş güçlerin demokrasi için işbirliğinin yolunu tıkamaya özel bir çaba gösteriyorlar. Asıl hedefleri ise, farklı politik görüşleri içinde barındıran toplumsal muhalefetin demokrasi için birleşik halk hareketine dönüşmesini önlemektir. Onlara bu fırsat verilmemelidir.

"Nasıl bir anayasa" sorusunun yanıtı, açıktır ki, "nasıl bir demokrasi" sorusuna bağlı bulunuyor. DYP askeri darbelere, 12 Eylül sonrasında partilerin kurulma yöntemine, 6 Kasım seçimlerine, Anayasa'nın yapılış şekline karşı etkili bir ajitasyon yürütüyor. Yeni bir anayasa için şu ana kadar yaptığı açıklamalar ise, esas itibariyle, ordu-politika ilişkilerinde odaklanıyor. Bunlar önemli olmakla birlikte, demokrasi sorununun çözümünün bütününü de ifade etmezler. "Milli irade"yi, parlamentonun üstünlüğünü kendisi için savunur olmak DYP'yi, en fazla bir **otoriter parlamenter rejim** taraftarı yapar.
Nasıl bir demokrasi ve nasıl bir anayasa sorularının yanıtları, demokrasi yanlısı tüm politik güçler arasında gelişecek ve ortak noktaları biriktiren, bunlara dayanarak yola çıkmayı göze alan bir işbirliği ve dayanışma süreci içinde daha belirli kılınabilir.

Demokrasi için sonuna kadar içtenlikle gidecek gücün işçi sınıfından, onun öncülüğündeki halk hareketinden ve sol güçlerin birliğinden kaynaklandığını kim yadsıyabilir?

Sabahat Türkler:

Konuşan: AYFER OLCAY

"Biz ayrılmadık, yoldan sapanlar oldu..."

DİSK'in kuruluşunun 19. yıldönümü nedeniyle, Konfederasyonun kurucularından ilk Genel Başkan Kemal Türkler'in eşi Sabahat Rütkler'le o yıllara ve daha sonriki dönemi ilişkin anı ve gözlemleri hakkında konuştuk. Söyleyişi aşağıda sunuyoruz.

GÜN- İşçi sınıfının mücadelesinde daima ön saflarda yeralmış bir işçi liderinin eşisiniz. Kemal Türkler'le beraberliğiniz, Türkiye'de sendikal hareketin yeni bir döneminin başlangıç yıllarına uzanıyor. Sizinle biraz gerilere gidip DİSK'in kuruluş yıllarından başlayalım. Tarih 1967, o yıllarda Kemal Türkler Türk-İş içinde Maden-İş Sendikası Başkanıydı. Türk-İş'ten ayrılma düşüncesi neden doğmuştu. Niçin ayrı örgütlenme gereği duyulmuştu?

TÜRKLER- Maden-İş Sendikası Genel Başkanı olarak eşim ve bazı arkadaşları, Türk-İş'in sınıf ve kitle sendikacılığı değil, uzlaşmacı sendikacılık yaptığını, Amerikan yanlısı bir anlayışla işçi sorunlarına yaklaştığını, bu nedenle de artık işçilerin gerçek örgütü olamayacağını düşünüyorlardı. Bu arada Türk-İş'-in Paşabahçe grevindeki işveren yanlısı tavrı, grev kırıcılığı yapması bardağı taşıran son damla olmuştu. Ayrı örgütlenme konusunda ise, o yıllarda TRT'de düzenlenen bir açık oturumda Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç ile tartışan Kemal Türklar'in sözlerini hatırlıyorum. Başkan şöyle diyordu: "Biz hâla ayın örgütüz. İşçi örgütüyüz. Biz ayrılmadık. Yoldan sapanlar Türk-iş yöneticileri oldu. Onlar işveren yanlısı tavırlarıyla işçilerden ayrılmışlardır. Dolayısıyla bu bir işçi örgütünü bölmek değildir..."

DİSK'in kuruluşu basın ve yayın organlarında nasıl yeralmıştı? Örneğin gazeteler neler yazmıştı?

Kuruluştan önce fabrikalarda toplantılar yapılmıştı. Bu toplantıları gazeteler haber olarak verdi. Kurulduğunda da gazetelerin hemen hepsi olayı ilk haber olarak vermişti. O günlerin en önemli olayıydı kuşkusuz.

Biraz da daha sonraki yıllara gelsek ve 1970'lerde 15-16 Haziran olaylarından sözetsek.

Başkan o sabah erkenden kalkmıştı. Traş oldu, güzelce giyindi. Bana, "Hanım, ben gidiyorum. İstersen sen de gel" dedi. Birlikte çıktık. Ben Aksaray'da toplanan binlerce işçiyle birlikte Taksim'e kadar yürüdüm. Çok güzel bir yürüyüştü. Adeta bayram havası vardı. İşçiler kolkola girip birbirlerine kenetlenmiş gibiydiler. O zamanlar pek işçi marşları yoktu. Türküler söyleyip slogan atıyorlardı. Herkesin elinde pankartlar vardı.

O sırada çevrenizi gözleyebildiniz mi? Yürüyüşü dışarıdan izleyen insanlar nasıl tepki gösteriyorlardı?

Diğer insanlar dediniz de, mitinge yalnızca DİSK'li değil Türk-İş'ten işçiler de katılmıştı. Hatta bilirsiniz üç kişi öldürülmüştü o olaylarda. Ölen işçilerin ikisi Türk-İş üyesi işçilerdi. İşçiler DİSK Türk-İş ayrımı gözetmeksizin tam bir dayanışma içindeydiler. Etraftan büyük bir coşkuyla alkışlıyordu. Ters bir laf eden, allah kahretsin diyen bir insan görmedim, duymadım. Belki de ben öyle görmek istiyordum, bilemiyorum. Ama Beyoğlu'na geldiğimizde esnafın kapılara çıkıp alkışladıklarını çok iyi hatırlıyorum.

BAVULU HER ZAMAN HAZIRDI

Peki, o gece Kemal Türkler eve geldi mi?

Çok geç geldi. Sıkıyönetim ilan edilmişti. 16 Haziran akşamı bana şöyle dedi: "Beni almaya gelecekler. En ufacık bir şey istemiyorum." Ben hemen anladım tabii. Başkan, aşırı bir tepki göstememi engellemek istiyordu. Sonra askeri cipler geldi. Çok kalabalıktılar. Aşağıdan megafonla bütün mahallenin duyabileceği şekilde anons yapıyorlardı. Kemal Türkler'e sizi götüreceğiz dediler. O da "ben hazırım" dedi. Zaten bavulu her zaman hazırdı.

Bu arada hemen başka bir şey sormak istiyorum. Eşiniz pek çok kez tutuklandı. Böyle anlarda, görüştüğünüzde genel durumu nasıl olurdu?

Bakın, bu olayda, 16 Haziran'da o zaman 10 gün kadar görüşememiştik, görüştüğümüzde "nasılsın?" diye sorduğumda "Ben çok iyiyim. Asıl siz nasılsınız?" demişti.

Hiçbir zaman moralinin bozuk olduğunu, yılgınlığını görmedim. Yalnızca aç

6. sayfada sürüyor.

DİSK Davası 4. Yılında

İSTANBUL'da 2 no'lu Askeri Mahkemede görülen, toplam 1477 sanıklı DİSK davası dördüncü yılını doldururken, Askeri Savcı, DİSK yöneticilerinin 20'şer yıl hapsini istedi. Askeri Savcı, davanın açıldığı 24 Aralık 1981'de söylediği sözleri 15 Ocak 1986'da yineledi:

"DİSK illegal bir örgüttür. DİSK ve demokratik kuruluşların ilişkileri sonucunda devlete karşı savaşım cephesi oluşturuldu."

Eskiye göre savcının söylediklerinde değişen ve bilinmeyen bir şey yoktu. Bilinen tek şey belki, DİSK yöneticilerinin dünyada ilk kez idam talebiyle yargılanan sendikacılar olduğuydu ve şimdi ceza istemi daha "cömert" davranılarak 20 yıla indiriliyordu.

Kamuoyu ve işçi sınıfı DİSK davasına büyük ilgi gösteriyor. Özellikle 19. kuruluş yıldönümünde, DİSK'in savaşımına, onun sendikal ilkelerin yaşama geçirilmesindeki çabasına, 6 yıllık bir aradan sonra yeniden gözatıyor. Bu nedenle sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri, işçilerin ilkesel birliği, işçi sınıfının önünde bir gündem maddesi olarak yeralıyor.

GERİYE BİR BAKIŞ

DİSK davası başlamadan önce, Konfederasyon ve ona bağlı sendika yöneticileri 12 Eylül 1980'le birlikte "güvence" altına alınmışlardı. Uzun süren bekleyişten sonra Topkapı'daki Atatürk Öğrenci Sitesi'nin kapalı spor salonunda ilk duruşma başladı. Tarih 24 Aralık 1981. Çok sayıda savunma avukatı, sanık yakını, izleyici ve gazetecinin bulunduğu salonda 52 DİSK yöneticisi demir parmaklıklı bölümde yerini aldı. Savcı okuduğu 857 sayfa tutan iddianamesinde DİSK yöneticilerinin "Marksist-Leninist illegal bir ihtilal örgütünün üyeleri olarak, işçi sınıfının iktidarına dayalı proletarya diktatörlüğü kurmak, proletarya sosyalizmini gerçekleştirmek amacıyla diğer emekçi ve orta katmanlarla birlikte, devlet düzenini, anayasal düzeni ve devletin temel kuruluşlarını ihtilalci yöntemlerle yıkmaya yönelik faaliyetlerde" bulunduklarını ileri sürdü.

DİSK'in kuruluş bildirgelerinde ise, işçi sınıfının, devlet yönetiminin her basamağında söz ve karar sahibi olarak, demokrasinin gerçekten uygulanmasıyla sosyal adaletin ve kalkınmanın yaratılabileceği, işçi sınıfının sorunlarının tam bağımsızlığa kavuşmuş toplumcu bir düzende çözümlenebileceği belirtilmekteydi.

TÜRK-İŞ YÖNETİMİNİN "ŞEREF" PAYESİ

Büyük ölçüde Türk-İş yönetiminin partilerüstü politika anlayışına karşı olarak kurulan DİSK'in ve yöneticilerinin yargılanması ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli tepkiler alırken, Türk-İş yönetimi tarafından söylenenler hayli ilgi çekti. Türk-İş'in 24 Mayıs 1982'deki genel kuruluna sunulan çalışma raporunda şöyle deniyordu:

"Adil Türk hakiminin karşısında hesap verenler arasında tek bir Türk-İş üyesinin bulunmayışı, hepimizin gururla paylaşacağı bir şeref payesidir."

Bu, Türk-İş yönetimi için bir şeref payesi midir yoksa bir talihsizlik mi? Buna Türk-İş tabanı dahil tüm ülke çalışanları şimdiden karar vermiş durumda. Türk-İş yönetiminden "diyalog" politikasını bırakmasını, sınıf ve kitle sendikacılığı ilkesini yaşama geçirmesini, genel greve gidilmesini istiyor. İstemekle kalmıyor bunu toplantılarda yöneticilerin yüzüne haykırıyor.

AVUKAT MI, YOKSA SAVCI MI?

Aynı raporda DİSK ile ilgili olarak şunlar da söyleniyordu:

"12 Eylül öncesi dönemde DİSK yaptığı sorumsuz ve kanunsuz eylemlerine Türk-İş topluluğunu da çekmek istemiştir. DİSK'in bir takım militanları tarafından yönlendirilen eylemleri, işçilerin ekmek kapısı olan işyerlerini tahrip ettirmeye kadar vardırmıştır." (11.5. 1982, Yalçın Doğan-Cumhuriyet)

Ardından Türk-İş'in üyesi bulunduğu uluslararası sendikal kuruluş ICFTU Türk-İş'in üyeliğini askıya aldı. Şeker-İş Sendikası sözcüsü genel kurulda yaptığı konuşmada bu durumu eleştirerek "ICFTU, DİSK'in avukatlığını bizden istiyor. Biz, DİSK'in avukatlığını yapmayız" diyordu. Oysa, çalışma raporundaki sözlerden, Türk-İş yönetiminin DİSK'in avukatlığına değil ama savcılık görevine talip olduğu açıkça ortaya çıkıyordu.

ICFTU yöneticileri bu arada DİSK'in durumunu izlemek üzere Türkiye'ye geldiler ve DİSK'in avukatlarıyla görüştüler. Türk-İş yöneticileri, kendileriyle de konuşan bu kuruluşun temsilcilerine DİSK'in sendikal faaliyetlerden dolayı değil "başka nedenlerden" yargılandıklarını ileri sürdüler. (15.12.1982,Cumhuriyet)

DİSK davası boyunca ülkemize çeşitli ülkelerden sendikacılar, ILO temsilcileri, Avrupa Parlamentosu

temsilcileri, İnsan Hakları Komisyonundan gözlemciler geldiler. 25.12.1983'de yapılan Türk-İş Genel Kurulunda ise, ICFTU, ILO dahil hiç bir kuruluştan, temsilci yoktu.

DİSK, SÜREKLİ ULUSLARARASI PLATFORMUN GÜNDEMİNDE KALDI

22 Ağustos 1984'te yapılan duruşmada DİSK davasında tutuklu kalmadı. Bu arada DİSK ve yöneticilerine çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından dayanışma mesajları yağıyordu.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, DİSK'in 12 Eylül'den önce yaptığı üyelik başvurusunu kabul etti. Bu karar için yapılan toplantıda Türk-İş'in üyelik başvurusu, **çeşitli nedenlerle reddedildi.** (Mart 1985,Cumhuriyet)

Abdullah Baştürk, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ETUC'un İtalya'nın Milano kentinde yapılan genel kurulunda, yönetim kuruluna seçildi. Konfederasyonun yönetimindeki sendikacı sayısı da 31'e yükseldi. (22.5.1985,Cumhuriyet)

Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu 22-26 Ekim 1985 tarihinde Avusturya'da yapacağı Genel Kurul toplantısına DİSK'i davet etti. Konfederasyonun Genel Sekreteri Jan Kulakowski tarafından Abdullah Baştürk'e gönderilen çağrıda, Baştürk'ün bir konuşma yapması istendi. (2.8.1985 Cumhuriyet)

DİSK AÇILMALIDIR!

DİSK'in açılması talebi güngeçtikçe yayılıyor. İşçiler, yurtsever parlamenterler, uluslararası kuruluşlar ve hukukçular bu konudaki istemlerinde aynı görüşü paylaşıyorlar.

SHP'li Sururi Baykal "DİSK'in tüzel kişiliği üzerindeki yasak kalksın" şeklinde konuşurken, Avrupa Sendikalar Federasyonunun bir açıklamasında "DİSK'in faaliyetleri serbest bırakılmalı, kayyım kararları kalkmalı ve sendikalar beraat ettirilmelidir" diyor.

Hukukçular DİSK'in kayyımlardan alınarak yöneticilerine teslim edilmesi gerektiğini ısrarla vurguluyorlar. Şimdi sıkıyönetim kalkmasına rağmen DİSK halen askeri mahkemede yargılanıyor. DİSK yöneticileri yurtsever olmanın onurunu taşıyorlar.

Ve işçi sınıfı DİSK'in ilkelerine sahip çıkıyor. Sonuç ne olursa olsun değiştirilemeyecek tek şey bu. •

ICFTU'NUN AÇIKLAMASI

ÖZGÜR SENDİKACILIK İÇİN DAYANIŞMA

Türkiye'de askeri devralmadan bu yana beş yıl geçti. Türkiye'nin, demokrasiye düzenli olarak geri dönülmekte olunduğuna dair iddiası geçerliliğini tamamen yitirmiştir.
Demokratik yönetime yönelik çok yavaş bir ilerlemenin olması uluslararası özgür sendikal hareketin özellikle ilgisini çekmektedir. Ülkenin önemli bir bölümü, büyük kentler dahil olmak üzere sıkıyönetim ya da olağanüstü hal altındadır.
İzin verilebilir politik tartışma ortamı kısıtlılığını sürdürmektedir. Çok sayıda politik tutuklu bulunmasından, insan ve sendikal hakların sürekli ihlallerinden ve politik olarak yönlendirilen mahkemelerden ICFTU olarak büyük endişe duyulmaktadır.

Biz Türkiye ile ilişkisi olan bütün hükümetleri; ülkede politik yaşamın demokratikleştirilmesini geliştirme ve özgür sendikacılığa yeniden kavuşma yönünde verilen uğraşlara destek olmaya çağırırız.

Biz Türkiye'de tüm sendikal özgürlüklere yeniden kavuşulabilmesi için, ICFTU üyesi TURK-İŞ 'in insan ve sendikal hakların geliştirilmesi ve mevcut çalışma yasalarındaki bir takım kısıtlayıcı hükümlerin tekrar ele alınması yönünde verdiği uğraşı tam olarak desteklemekteyiz.

ICFTU, adil olmıyan mahkemelerin durdurulması ve DİSK Sendikal Federasyonu ve üye sendikaları üzerindeki askıya almanın kaldırılması yönündeki istemini tekrar eder, ayrıca, onların mal varlıklarının ve fonlarının 1980'den buyana kayyıma devredilen malvarlıklarının ve fonlarının tam anlamı ile hak sahiplerine geri verilmesini talep ederiz.

SABAHAT TÜRKLER. 4. sayfadan sürüyor.

bırakıldığından eve zayıflamış ve yüzü sararmış olarak gelirdi.

İsterseniz daha sonraki yıllara gelip Devlet Güvenlik Mahkemelerine kurşı yapılan direnişlerden sözedelim.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri direnişi ile ilgili ilginç bir anım var aslında. Size onu anlatayım. Başkan "Ben eve gelmeyeceğim" deyip gitmişti. O gün sendika yöneticileri DİSK'te toplandılar. DGM için karar alınacaktı. Ertesi gün Merter sarıldı. Sabah erkenden polis kapıya geldi ve Kemal Türkler'i sordu. Evde olmadığını söyledim. Polisler gittikten sonra anladım ki DİSK'i basacaklar. Başıma eşarp örttüm, siyah bir gözlük taktım ve sırtıma bir pardesü geçirip Merter'in başına dikildim. O gün yürütme kurulu basına açıklama yapacak. Polisin amacı ise, açıklama yapılmadan yöneticileri tutuklamak. Gelen arabaları çevirip yürütme kurulundaki arkadaşları uyarıyordum. O ara bir polis beni farkedip, "sen burada ne yapıyorsun" dedi. Ben de, "Kardeşim doğum yapacak, hayırsız da bir kocası var. Haber verdik. Geliyor mu diye bakıyorum" dedim. En son Başkan geldi ve onu da "Başkan DİSK sarıldı" diye uyararak gönderdim. Benim görevim bitmişti, eve döndüm. Basın toplantısı yapıldı. Sonra da yöneticiler teslim oldular. Bir şeye değinmek istiyorum ki DGM direnişi ülke çapında ilk toplu işçi direnişiydi, çok önemli bir çıkıştı.

Şimdi de 1976 1 Mayıs kutlamalarını anlatır mısınız? Nasıl karar verilmişti, kutlamalar nasıldı?

Ne günlerdi... Bu düşünce, ilk kez şu masada, burada konuşuldu. İbrahim Güzelce bizdeydi. Başkan, Güzelce'ye "Ben artık Türkiye'de Bir Mayıs kutlamaları yapılmalı diyorum. Ne dersin?" diye sordu. O da "Neden olmasın. Yerinde bir karar" demişti. Daha sonra öğrendiğime göre sendika' da da bu düşüncesini ilk kez Kemal Nebioğlu'na açmış.

1 Mayıs günü çok heyacanlıydık. Alana vardığımızda hâla dolmamasına rağmen çok kalabalık vardı. O kadar ki hava karardığı halde akın akın işçiler geliyordu. Bu yüzden de Kemal Türkler bir türlü kürsüye çıkamıyordu. Miting için verilen süre de sona ermek üzereydi. Böylece başkan konuşmak üzere kürsüye geldi.

Gerçek bir işçi bayramıydı. İşçi marşları söyleniyordu. Genç kızlar ve kadınlar renk renk giyinmişlerdi.

1977 1 Mayıs kutlamalarına katılmış mıydınız?

Katılmıştım. Malum olaylardan sonraki bir anımı anlatayım. Biliyorsunuz, 34 kişi ölmüş ve pek çok insan da yaralanmıştı. Yaralı işçilerden birini bulunduğumuz arabaya almıştık. Her yanı kan içindeydi. Bana dönüp, "Siz kimsiniz, neden benimle ilgileniyorsunuz?" diye sordu. Kemal Türkler'in eşi olduğumu söylediğimde "Şimdi ölsem de gam yemem" demişti. Çok duygulanmış ve gururlanmıştım. •

ERCÜMENT TAHİROĞLU:
DİSK'e ve çağdaş demokratik sendikal ilkelere yaşam hakkı tanımayan demokrasi olamaz

GÜN: Sayın Tahiroğlu DİSK ve üyesi 29 sendikanın kayyıma devri nasıl gerçekleşti ?

TAHİROĞLU: 12 Eylül 1980 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Milli Güvenlik Konseyinin 7 nolu bildirisi ile DİSK ve üyesi sendikaların faaliyetleri durdurulmuştu. Ekim 1980'de "Faaliyetleri Durdurulan Sendika, Federasyon ve Konfederasyonlara Kayyım Tayini Hakkında Kanun" yürürlüğe girdi. Yasada kayyımların iş mahkemesi tarafından atanacağı halde buna uyulmamıştır. Bakırköy İş Mahkemesinde DİSK'in kapatılması ile ilgili davada sözkonusu yasaya göre mahkeme 3 kayyım atadı. Ancak Necdet Üruğ'un atanan kayyımların değiştirilerek yerlerine sağ görüşlü olarak tanınan A.P. Gözübüyük, Emin Dündar (Merkez Valisi), Emin Kalpakçıoğlu'nun (Emekli Hakim Albay) atanmasını isteyen yazılı bildirimi üzerine iş mahkemesi tavzih kararı verdi. "Daha önce atanan kayyımların yerine...'nın atanacağı anlaşıldığından" denilerek Üruğ'un bildirdiği isimleri atayan karar, hukukun üstünlüğünün nasıl çiğnendiğinin kanıtıdır.

Bu yasa gereği, sendikalara kayyım tayin edilebilmesini sağlamak amacıyla İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı bir bildiri yayınladı. Bildiride, DİSK ve üyesi sendika yetkililerinden birinin veya vekilinin başvurması halinde kayyım atanacağı belirtilmiştir. Ancak, İstanbul'da DİSK'in veya bir sendika yetkilisinin veya vekillerinin böyle bir istemde bulunmaması karşısında, 6-7 ay sonra, İstanbul Sıkıyönetim Komutanı bizzat belirleyerek tayin ettiği bir veya üç şahsı kayyım olarak atanmak üzere mahalli iş mahkemelerine bildirmiş ve bu suretle kayyımlar tayin edilmişlerdi.

DİSK ve bağlı sendikaların kayyım atanması için başvurmamasının nedeni ne idi ?

Bildiriden sonra durum değerlendirildi. DİSK ve üyesi sendikaların yasal ve demokratik yöntemlerle seçilmiş temsilcileri var. Yasal temsilcilerin görevden alındıklarına ilişkin yargı kararı almadığından bu sıfatları devam etmektedir. İşçilerin oylarıyla seçilen temsilciler DİSK'in meşru temsilcileridir. Durum böyleyken meşruiyeti olamayacak kayyımların atanması için başvurmak olaya meşruluk kazandıracak, antidemokratik bir uygulamayı onaylamak olacaktı.

Atanan kayyımların görev sınırları hakkında bir açıklık var mıdır ?

Kayyımların yetki ve görevi özel kanununda sayılan hallerle sınırlı-

HALİT ÇELENK Sıkıyönetim Mahkelerinin Görev Sorunu

Sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini sürdürebilip sürdüremeyecekleri konusu kamuoyunda güncel bir sorun haline gelmiştir. İnancımıza göre konu, duraksamaya yer vermeyecek kadar açıktır.

Gerçekten 1971 yılına gelinceye kadar sıkıyönetimin kaldırılması halinde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini sürdürebileceklerine ilişkin bir hüküm yasalarımızda bulunmuyordu. 1971 yılında 1402 sayılı sıkıyönetim yasasına bir hüküm getirilerek (Madde: 23), "Sıkıyönetimin kaldırılması durumunda, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte bulunan davalar sonuçlanıncaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkilerinin devam edeceği kabul edildi. Oysa o dönemde yürürlükte bulunan 1961 Anayasasında buna ilişkin bir hüküm yer almıştı. Anayasa mahkemesine açılan bir dava sonunda, yüksek mahkeme, Anayasanın 32,124 ve 138. maddelerine dayanarak yukarıda sözü edilen yasayı iptal etti. (15-16/2/972 gün ve 971/31 es. 972/5 sayılı karar.) Bu iptal kararı karşısında, 12 Eylül döneminde, 15/3/973 tarihinde Anayasada yapılan bir değişiklikle bu hüküm, yeniden Anayasaya eklendi. (Geçici mad. 21) Daha sonra da 15/5/973 tarihinde aynı hüküm Sıkıyönetim yasasına konuldu.

1980 yılında MGK tarafından Sıkıyönetim yasası değiştirilirken bu hüküm, 23. madde halinde yasaya eklendi.

1982 ANAYASINDA DURUM

1980 yılında MGK tarafından Sıkıyönetim yasasında yapılan değişiklikten iki yıl sonra kabul edilen 1982 Anayasında, sıkıyönetimin kaldırılması halinde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerine devam edeceklerine ilişkin bir hüküm yer almamıştır. Yine Anayasanın 6/3. maddesine göre, "Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz". Ohalde, **Sıkıyönetim yasasının konuya ilişkin 23. maddesi halen Anayasal bir dayanaktan yoksun bulunmaktadır.**

Bugün ortada bu konuda Anayasa mahkemesince verilmiş bir iptal kararı ve açık bir örnek vardır. 1961 Anayasında yeralan ve Anayasa mahkemesinin iptal kararına dayanak olarak gösterilen 32, 124 ve 138. maddeler başka madde numaraları ile 1982 Anayasasında da aynem yer almıştır. O halde hukuksal durum aynıdır.

Anayasa mahkemesinin bu konudaki yukarıda sözü edilen kararı, Anayasının "Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz" emredici hükmü ve Anayasa hukuku ilkeleri, sıkıyönetimin kaldırılması halinde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini sürdüremeyeceklerini açıkça göstermektedir. Bu davaların genel mahkemelere gönderilmesi Anayasa ve yasa gereğidir.

dır. Metinden anlaşılan, Medeni Hukukumuzda yeralan idare kayyımlığının kurulmak istendiğidir. Yukarıda sözünü ettiğimiz özel kanunda yazılı yetki ve görevler, sendika yetkili organlarının yerine kaim olarak onların görev ve yetkilerini kullanmak anlamında bir temsil görevi değil, yalnızca mal varlığının idaresine ilişkin bir idare kayyımlığı görevinin yerine getirilmesinden ibarettir.

Siz ve diğer DİSK avukatları kayyımların görevinin sona erdiği, ayrıca sendikaların kapatılmalarıyla ilgili davalarda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin göreve devam etmesinin yasal dayanağı kalmadığı görüşündesiniz. Bu durumda kayyımların göreve devamı ve yargılamaya sıkıyönetim mahkemelerinde devam edilmesini nasıl karşılıyorsunuz ?

Uygulamanın hukuki dayanaklardan yoksun işlemlerle devam ettirilmesi, sendikal hak ve özgürlüklerin tanınmaması anlamına gelmektedir.

Esasen DİSK'in faaliyetlerinin durdurulması sendikal hak ve özgürlüklerin kısıtlanması anlamındadır. Ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), DİSK ve üyesi sendikalarla yakından ilgilenmiş, sendikal özgürlükler açısından davanın bir an önce sonuçlandırılması ve sendikal hak ve özgürlüklerin uluslararası standartlara uygun olarak tanınması için tavsiye ve telkinlerde bulunmuştur. Bunun gibi DİSK'in üyesi bulunduğu Avrupa Sendikalar Federasyonu (ETUC) ve Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) da davanın bir an önce ortadan kaldırılması için görüşlerini açıklamışlardır. ILO Sendika Özgürlükleri Komitesinin 11-15 Kasım 1985 tarihli raporunda da, DİSK ve bağlı sendikaların mallarının gerçek sahiplerine geri verilmesi hükümete tavsiye edilmektedir.

DİSK'e, DİSK'in kurumlaştırmaya çalıştığı çağdaş demokratik sendikal ilkelere yaşam hakkı tanımayan bir siyasal düşüncenin adı demokrasi olamaz.

Sendikal hak ve özgürlüklerin alabildiğine kısıtlandığı, sendikaların kapalı tutulduğu, yöneticilerinin çağdışı suçlamalarla yargılandığı, bu durum bahane edilerek yüzbinlerce işçinin aidatlarıyla birikmiş mal mal varlıklarına "el konulduğu" koşullarda demokrasiden söz etmek olanaksızdır.

RASİM ÖZ: DİSK ve sendikaları tüm mal varlıkları ile asıl yetkililerine teslim edilmelidir

GÜN: Sayın Rasim ÖZ, Kuruluşunun 19. yılında DİSK ve Sendikalarının hukuki durumu nedir. Asıl yetkililerine teslim edilmesine yasal engel var mıdır; bir savunma Avukatı olarak görüşlerinizi açıklar mısınız ?

ÖZ : Bilindiği gibi, DİSK ve Sendikalarının, tümü Türkiye ve dünya kamuoyu önünde geçmiş, 13 yılı aşkın onurlu bir yaşamından sonra, bir Eylül sabahı yayınlanan 7 no'lu bildiri ile faaliyetleri durdurulmuştu.

Yayınlanan bir maddelik 2316 sayılı yasa ile de : "Bu kuruluşların mallarının idaresi, menfaatlerinin korunması için, iş mahkemesince kayyım tayin edilmesine ve bunların görevlerini sıkıyönetim komutanının gözetim ve talimatları altında yapmaları" kabul edilmiştir.

Yasanın bu buyruğuna rağmen, kayyımlar bağımsız olarak iş mahkemelerince tayin edilmemiş, yalnızca sıkıyönetimin bildirdiği isimleri kayyım olarak kabul ile yetinilmiştir. Oysa, Yargının bağımsız olduğu, yürütmeden emir ve talimat alamayacağı ilkesi hep ifade edilegelmiştir. 2316 sayılı yasada bu tayinin bağımsız olarak iş mahkemesince yapılmasını öngörür biçimde düzenlenmiştir. Bize göre, idarenin talimatı ile tayin edilmiş, görev yapmış ve yapmakta olan kayyımların hiçbir zaman hukuki meşruiyetleri olmamıştır.

Kaldı ki; bize göre, 2316 sayılı yasa 1982 Anayasası hükümlerine de aykırıdır (9,12,19,38,51,138 v.s. md.leri) Anayasanın 177/e maddesi ise: "Mevcut yasaların Anayasaya aykırı olamayan hükümleri veya (bunlar yerine) Anayasa hükümleri Anayasanın 11. maddesi gereğince uygulanır" hükmü gereğince 2316 sayılı yasa Anayasanın yürürlüğe girişi, MGK'nın varlığının sona ermesi ve sıkıyönetimin kaldırılması ile tümüyle uygulanabilirliğini yitirmiştir.

Anayasanın MGK. dönemi içinde, çıkarılan yasaların, Anayasaya aykırılığının ileri sürülemiyeceğine ilişkin geçici 15. maddesi de bu yasayı korumaya yetmemektedir. Geçici 15. madde bu yasağı yalnızca TBMM Başkanlık divanı oluşuncaya kadar geçecek süre için koymuştur. Kaldı ki, Anayasaya aykırılığın ileri sürülememesi dahi, Anayasanın 177/e maddesi uyarınca mevcut yasaların, Anayasaya aykırı hükümlerinin fiilen de uygulayıcılar tarafından ortadan kaldırılmasına engel değildir.

2316 sayılı yasa Anayasaya aykırı olduğu ve dayanaksız kalarak ortadan kalktığı için, bu yasa yerine, yalnızca belli hükümleri yönünden, Medeni Yasa hükümlerinin uygulanmasına da olanak yoktur. Medeni yasanın Kayyım tayinini zorunlu saydığı nedenlerden ötürü ve bu yasa hükmüne uygun olarak, yetkili, Sulh Hukuk Mahkemesince tayin edilmiş kayyım atanması da DİSK ve Sendikaları için sözkonusu değildir.

MGK'nın DİSK ve Sendikalarının faaliyetlerini durduran 7 no'lu bildirisi, 7 Kasım 1982 tarihinde yürürlüğe giren Anayasanın geçici 3. ve 177/e maddesi uyarınca yürürlükten kalkmıştır. Bu bildirinin yürürlükten kalkmış olduğu, Avrupa İnsan Hakları Komisyonunda, Türkiye aleyhine açılmış 5 davadan vazgeçilmesine ilişkin olarak, TC Hükümeti adına imzalanan Türk temsilciler tarafından resmen kabul ve ifade edilmiştir.

Hernekadar, DİSK ve Sendikaları aleyhine, kapama istemini de içeren, 5 yıldan beri devam etmekte olan, bir ceza davası mevcut ise de; hakkında faaliyetten men ya da kapama kararı verilmiş değildir.

DİSK ve yöneticileri aleyhine bir ceza davası açılmış olsa bile, Anayasanın 38. maddesi uyarınca; "suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılmayacak·

tır". Anayasanın yürürlüğe tüm hükümleri ile girişiyle, hukuken 12. Eylül dönemi ile birlikte 7 no'lu bildirinin geçerliği de sonaermiştir. DİSK ve bağlı Sendikalarının seçimle görevlendirilmiş halen de serbest bulunan yetkililerine, sendikalarının ve mal varlıklarının teslim edilmesine hiçbir hukuki engelin kalmamış olduğuna inanıyoruz.

Bu görüşümüze karşı, MGK döneminde çıkarılmış, 2821 sayılı Sendikalar Yasasının geçiçi 5 maddesindeki: "Haklarında kamu davası açılmış bulunan Konfederasyon ve Sendikalar ve yöneticileri kararı alıncaya kadar, sendikal faaliyetlerde bulunamazlar" hükmü ile aynı yasanın "Kapatılan sendika ve konfederasyonların para ve malları hazineye intikal eder" hükümlerini ileri sürebilecekler olur ise de, bize göre, 2821 sayılı yasanın bu hükümleri DİSK ve Sendikaları yönünden uygulanamaz.

DİSK ve Sendikaları hakkında getirilen son suç tarihi 12 Eylül 1980'dir. Anayasanın 38 maddesinde: "Kimse işlediği zaman kanunun suç saymadığı... ve suç için konulmuş cezadan daha ağır bir ceza ile cezalandırılamaz" denilmektedir. DİSK ve yöneticilerine, yöneltilen suçlamanın tarihi 2821 sayılı yasanın yürürlüğe girişinden önce olduğu gibi, haklarında açılan davaların hemen tümü bu yasanın yürürlük tarihi olan 7.5.1983 tarihinden öncedir. Yasaların geçmişe etkili (Makable Şamil) olarak uygulanamıyacağı temel hukuk ilkesi uyarınca, DİSK, Sendikaları ve yöneticileri hakkında, bu yasanın sözü geçen hükümleri uygulanamaz.

Kaldı ki, 2821 sayılı yasanın sözü geçen hükümleri, Hukukun temel ilkelerine ve Anayasanın, herkesin yasalar önünde eşit olduğu hükmüne de aykırıdır. Yalnızca belli kuruluş ve kişilere özel ve geriye doğru hüküm ifade eder, biçimde, özel yaptırım getirdiği için de Anayasaya aykırıdır. Anayasanın 177/e maddesi Anayasanın kabulünden önceki yasaların Anayasaya aykırı hükümlerini uygulamamayı idareye ve yargıya görev olarak buyurmuştur.
Kanımızca, yürütme ve Yargıya düşen ödev bu Anayasa buyruğunu yerine getirerek, DİSK ve Sendikalarının tüm mal varlıkları ile birlikte asıl haksahibi ve yetkililerine teslim etmektir. •

İktidarın Değişmez Tehdidi

GÜRBÜZ BARAN

İşçilerin, memurların, genel olarak dar ve sabit gelirlilerin yaşam standartlarının ciddi biçimde "açlık" sınırına varması gerçeği yanında, altına imza konulan uluslararası anlaşmaların yaşama sokulması, sendikaların serbest toplu pazarlık müzakerelerini özgürce yapabilmeleri ve çalışma hakkı gibi konularla ilgili talepler dile getirildiğinde Özal'ın yanıtı her zamanki gibi : "12 Eylül öncesine mi dönelim ?"

Gerçekteyse soru biraz değiştirilerek MESS eski başkanına şöyle sorulmalı: 12 Eylül sonrasında mı kalalım ?"

Bu gerçekler karşısına vurgulamak gerekiyor ki, Türkiye'de ezici çoğunluğun, çalışan kitlelerin, demokrasi güçlerinin talebi ne "12 Eylül öncesi" ne de "12 Eylül sonrası"dır. Talep "demokrasi"dir. Çağdaş dünyanın yaşama soktuğu, halkımıza çok görülen temel hak ve özgürlüklerdir, insan haklarına saygıdır.

Başbakan Özal ve diğer hükümet üyeleri kendilerini iktidara getirmede birinci derece rol oynayan "enflasyonu aşağı çekme, yüzde 10'lara indirme" gibi konuları artık ağızlarına almaktan çekinmeye başladılar. Kamuoyunun ve basının gündemini "milli piyango", "Anayasanın 84. maddesi değişikliği ve milletvekili transferi", "HP'nin SHP olması nedeniyle hazine yardımının kesilmesi gerektiği" gibi konularla tıkamayı bir yöntem olarak kullanmayı hızlandırdılar.

Bütçe açığının bu yıl ilk kez gidilen bir uygulama ile, devletin önemli boyuttaki iç ve dış ana para ödemeleri bütçe dışı bırakılarak, bütçe tasarısındaki 500 milyarlık görünen açık ile birlikte 2 trilyon lirayı aşacağı gerçeği, bu açığın kapatılmasının yine çalışanların sırtına yükleneceği, kitlelerin yaşam sıkıntısının her geçen gün dayanılmaz boyutlara varması konuları böylece gündem dışına çıkarılmaya çalışılıyor.

Kamuoyunu yanıltma, rakam oyunlarıyla insanları aldatma iktidarın ana politikası olmuş durumda.

Çalışma bakanlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında bakan Mustafa Kalemli de genel başkanını örnek alarak kitleleri yanıltma yöntemini kullanmaya çalıştı.

Bakan asgari ücreti iki yıl "dolmadan", yasal süresi "bitmeden" artırdıklarını, bunun bir zafer olduğunu TBMM kürsüsünden açıklama "kurnazlığını" gösterdi. "Yasal süresi dolmadan" deyimini kullanmak insanları "aldatmaya", "yanıltmaya" yönelik ciddi bir sorundur ve sorumsuzluktur.

Yürürlüğe konulan yeni iş yasasının asgari ücreti düzenleyen 43. maddesi "...asgari ücret tesbit komisyonu aracılığı ile ücretlerin asgari hadleri en geç iki senede bir tesbit edilir." demektedir. Yasa "iki senede bir" değil, "en geç iki senede bir" hükmünü öngörmektedir. Bakan Kalemli asgari ücreti "vaktinden evvel" artırdığını nasıl söyleyebilmektedir ?

TBMM'de ele alınan bütçe görüşmelerinde özel sektörün yurt kalkınmasına katkısı övülerek, Doğu ve Güneydoğu'nun kalkınması yine dile getirildi. Bu da inandırıcı değil.

İktidarın yönetime gelmesinden bu yana bu bölgeye özel sektör girmedi. Cazip görmedi. Bir kez daha kanıtlandı ki özel sektör yurt kalkınmasını değil, "kendi kalkınmasını" ve gelişmesini gözetir. Doğasının gereği de budur.

Aşırı kâr ve sömürü olanağı nerede varsa, özel sektör oradadır. Çalışanların insanca yaşaması, Yurt kalkınması ve ülkenin gelişmesi mi ? O başkalarının, bu ülkenin gerçek sahiplerinin, emekçilerin sorunu, özel sektörün değil. Yaşamın gerçekleri de bunu kanıtlamıyormu?

Bir Yıldönümünün Düşündürdükleri

ALPASLAN IŞIKLI

DİSK, 13 Şubat 1967'de kurulmuştu. Ondokuzuncu kuruluş yıldönümünün yaşandığı bu günlerde DİSK ve bağlı örgütler, 12 Eylül'ün ertesinde atanmış kayyımların yönetiminde bulunuyorlar ve gerek bu örgütler, gerekse bu örgütlerin seçilmiş yöneticileri aleyhine açılmış bulunan ceza davaları sürmekte.

Yürürlükteki mevzuat, yürütülmekte olan bir davanın tarafları hakkında görüş ortaya konulmasını, davanın gidişini etkilemesi muhtemel etkileri önleme kuygusuyla, önemli ölçüde kısıtlamış bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu yıldönümünde de DİSK hakkında yazılabileceklerin, bu kısıtlama çerçevesinde kalması gerekmektedir.

Bununla birlikte, önde gelen iktidar yetkililerinin ağzından ve bazı gazetelerin sütunlarında, DİSK'i ve yöneticilerini ağır bir biçimde itham eden açıklamalara pek sık tanık olunmuştur. Üstelik, bu yöndeki beyanların ve yayınların, söz konusu davayı doğrudan etkileyici nitelikte oldukları ve çoğu kez, herhangi bir nesnel dayanaktan yoksun ilkel bir propaganda faaliyetinin malzemesi olmaktan öte anlam taşımadıkları açıkça görülmüştür. Bu durumda, mevcut yasal düzenleme, DİSK lehinde yazıp konuşmanın yasak olması; buna karşılık, DİSK aleyhinde yazıp konuşmanın teşvik görmesi gibi fiili bir anlam kazanmıştır. Öte yandan, demokrasinin özünü oluşturan bazı değerlere içtenlikle saygılı insanlar için, olağanüstü koşullarda özgürlükleri kısıtlanmış ve yargı önüne çıkarılmış bulunan kişi ve kuruluşları eleştiri anlamına gelebilecek bazı düşünceler ileri sürmek, her şeyden önce bir moral sorun olarak mümkün değildir.

Bu koşullarda, yıldönümü dolayısıyla da olsa, DİSK'in doğuşuyla ilgili olarak söylenebilecek hiçbir şey fazla önemli bulunmayabilir ve bu çerçevede kalarak herhangi bir şey söylemektense hiçbir şey söylememek daha doğrudur diye düşünülebilir.

Ancak, bu noktada öncelikle belirtilmesi gerekir ki DİSK'in kuruluşu, yalnızca DİSK'le sınırlı bir olay değildir. DİSK'in doğuşu, tümüyle ülkemiz sendikacılık hareketini ve önemli bir bölümü Türk-İş'den koparak bir araya gelmiş bulunan bazı sandikaların başlatmış ve sürdürmüş oldukları bir hareket olarak geniş ölçüde Türk-İş'i de ilgilendiren bir olaydır. Dolayısıyla, olayın yalnızca Türk-İş'le ilgili yanları üzerinde yoğunlaşan bazı düşüncelerin ve açıklamaların ortaya konulması bile, Türk sendikacılığının yakın geçmişiyle ve bugünüyle ilgili bazı sorunlar bakımından, belli ölçüde aydınlatıcı olabilir.

Bugün, aradan geçen zamanın kazandırdığı bazı deneyimlerin de yardımıyla yakın geçmişin bu çok önemli olayını değerlendirmeye çalıştığımızda açıkça görülmektedir ki DİSK'in ayrı bir konfederasyon olarak doğup gelişmesinin temelinde yatan asıl neden, Türk-İş üst yönetiminin değişik bazı düşünce ve eğilimler karşısında gereken tahammül ve hoşgörüyü göstereme-

mesidir. Amerika'dan ithal "partilerüstü politika" anlayışını "kraldan çok kralcı" bir anlayışla benimseyerek hayata geçirmeye çalışmış olan Türk-İş üst yönetimi, bünyesinde yer alan MHP yanlısı veya militarist bazı eğilimlerden hiçbir rahatsızlık duymadığı halde, TİP'in kuruluşuna katılmış ve bu parti ile ilişkilerini sürdürmüş bulunan sendikacıların yönetimindeki bazı üye örgütler karşısında çoğulcu demokratik anlayışın gerektirdiği bir tutum ortaya koyamamış olduğu içindir ki Türk sendikacılığı, sonuçları uzun yıllar sürecek olan bir bölünmenin içine itilmiştir.

Anımsanacağı üzere, Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikasında Kristal-İş sendikası tarafından yürütülen grev, Türk-İş üst yönetimine ihtiyaç duyduğu bahaneyi sağlamış; Türk-İş'den koparak DİSK'i oluşturacak olan sendikaların başlıcaları (Maden-İş, Lastik-İş, ardından Bank-İş, Kimya-İş...) bu grevi destekledikleri gerekçesiyle konfederasyondan geçici olarak ihraç edilmişlerdir. Ayrıca, şimdi geriye bakıldığında çok daha iyi görülmektedir ki söz konusu geçici ihraç kararlarının er geç kesin ihraca dönüşeceği yolunda o tarihlerde belirmiş olan izlenimlerin gerçeklik payı, oldukça yüksektir.

Sendikacılık alanında, örgütsel birlikteliğin ve bütünlüğün önemi, bilinen bir gerçektir. Öte yandan, çeşitli ülkelerin sendikacılık hareketlerini biraz yakından incelediğimizde, bu konuda bir başka gerçeği daha açıkça görmemiz mümkündür: Örgütsel bütünlüklerini koruyabilmiş olan sendikacılık hareketleri, bu sonucu, esas olarak, değişik düşünce ve akımlar arasında karşılıklı saygı ve hoşgörü ortamını sağlayarak gerçekleştirebilmişlerdir. Bu durumun en belirgin örneği olarak, Dünya'nın en eski ve dolayısıyla en deneyimli sendikacılık hareketini oluşturan İngiliz sendikacılığı gösterilebilir.

İngiltere'de sendikal örgütler, yüzyılı aşkın bir süredir TUC rumuzuyla tanınan bir üst örgütün çatısı altında birliklerini sürdürmektedirler. Oysa, gerek TUC yönetimi ile üye sendikalar arasında, gerekse üye sendikaların kendi aralarında öteden beri görülen bazı görüş ve eğilim farklılıklarının, Türk-İş ile DİSK arasındaki farklılıklarla karşılaştırılması ile mümkün olmayacak ölçüde, çok daha belirgin ve çok daha derin olduğu bilinmektedir. TUC üst yönetimi, herhangi bir parti ile organik bağlantı içinde olmadığı halde, üye sendikaların çoğunluğu İşçi Partisine üyedir. Bu arada, TUC üyesi bazı sendikaların yönetiminde, hatta zaman zaman bizatihi TUC yönetiminde, Moskova yanlısı olarak tanınan Komünist Partisinden Troçkist eğilimli Sosyalist İşçi Partisine kadar, değişik başka bazı partilere mensup veya sempatizan olan sendikacıların yeralmaları olağan bir durumdur.

Bu duruma rağmen, TUC yönetiminin, bu türden farklı siyasal veya ideolojik eğilimlerin etkisi altında kalmış olduğu için herhangi bir sendikayı ihraca kalkışması, çok zayıf bir ihtimal olarak dahi, kimsenin aklına gelmez. Çünkü, sendikal birliği koruma amacı, başka her türlü kaygıdan daha fazla önem taşır ve sendikal birlik daha önemli de olsa başka bazı amaçlar bakımından kaçınılmaz önkoşul olarak görülür.

Türk-İş üst yönetimi, DİSK'in doğuşuna yol açan tutumunu, daha sonraki yıllarda sosyal-demokrat sendikacılık hareketi olarak bilinen oluşumun önde gelen unsurlarını teşkil eden Genel-İş ve Oleyis karşısında da sürdürdüğünden, Türk-İş'den kopmaların ardı arkası kesilmemiştir. Özellikle Genel-İş'in ayrılmasında, Türk-İş üst yönetiminin bu sendikaya karşı aynı işkolunda kurulu ve daha az üyeye sahip başka bir sendikayı, konfederasyonun örgütlenme ilkelerini çiğneme pahasına himaye etme yolunu tutmuş olması önemli bir etken olarak belirmiştir.

Bugün de Türk-İş üst yönetiminin, yaşanan bunca deneyden herhangi bir ders çıkarmamış gibi bir tutum içinde olduğu görülmektedir. Geçenlerde, Petrol-İş dergisinde çıkan bir yazıdan dolayı Türk-İş'in manevi şahsiyetine hakaret edildiği gerekçesiyle, bu sendika hakkında Türk-İş üst yönetimi tarafından soruşturma açılmış olması, bu durumun açık bir göstergesidir.

Kuşkusuz, bu tür gelişmeleri Türk sendikacılığında yeni ve kaçınılmaz bir bölünmenin habercisi olarak nitelendirmemek daha doğru olur. Zira, her şeye rağmen, Konfederasyon içinde ağırlığı olan bazı üye sendikalardan yükselen sağduyu eseri tepkiler karşısında, böyle bir sonucun doğması olasılığı çok güçlü görünmektedir. Nitekim, T. Yol-İş Sendikası Genel Başkanı Bayram Meral'in -ihtiyatlı bir dille de olsa-, "Türk-İş yöneticilerini eleştiriyor diye sendika başkanları suçlanmaya kalkışılıyorsa bu, haksızlıktır, demokratik değildir" demek suretiyle geniş bir kanadın görüşlerini yansıtmış olduğu bilinmektedir.

Bu açıdan, Türk-İş üst yönetiminin, üyesi olduğu ICFTU, kendisine üye olmadığı halde, DİSK'le ilgili olarak ortaya koyduğu tutumla sendikal dayanışmanın geniş bir yelpaze üzerinde gerçekleşebileceğine dair çok çarpıcı bir örnek ortaya koymuştur. Öte yandan, ICFTU Genel Sekreteri Vanderveken, geçenlerde Arı Sineması'nda düzenlenen toplantıda tanık olduğu, bazı Türk-İş üyelerinin üst yönetime yönelik protestolarını değerlendirirken, önemli bir gerçeğe daha parmak basmıştır. Gazetecilerin bir sorusu üzerine, bu tür eleştirici tepkiler için "kadavra sessizliğinden daha iyidir" demiştir Vanderveken.

Doğal karşılanması gerekir ki Türk-İş üst yönetiminin, gerek kendisine üye örgütlerden, gerekse üyesi bulunduğu ICFTU'dan öğreneceği çok şeyler vardır. •

DİSK'in mücadelesi, ilkeleri...

ÖMER İNCE

BUNDAN 19 yıl önce 13 Şubat 1967 günü, Türkiye Maden İş, Lastik İş, Gıda İş, Basın İŞ ve Türk Maden İş sendikalarının öncülüğünde DİSK kuruldu. Bunun hemen ardından 7 sendika daha DİSK'e katıldılar. Türk-İş'in parçalanmasıyla doğan DİSK, bir dizi bağımsız sendikayı da çatısı altında topladı. 2

DİSK yayınladığı kuruluş bildirisinde amaçlarını şu satırlarla açıklıyordu;

"Bugün üyeliğinden çıkmayı kararlaştırdığımız TÜRK-İŞ, işçi hak ve çıkarları ile işçi özgürlüklerini savunabilecek bir kuruluş olmadığından, bu amaçları başarmayı kendine öncelikle ilke edinen yeni bir konfederasyon kurmamız artık kaçınılmaz olmuştur" 3

1967 yılı Şubatında Türk-İş içinde yaşanan bu büyük parçalanmaya neden olan çelişkiler daha 1960'ların ilk yıllarında netleşmeye başlamıştı. İşçi eylemlerinin 1961 yılı sonundaki büyük Saraçhane mitingiyle birlikte giderek politikleşmesi bu çelişkilerin temelini oluşturmuştu. Öte yandan yine aynı dönemde İstanbul liman işçilerinin greviyle başlayan ve her geçen gün yaygınlaşan grevler, Türk-İş yönetiminin işçi yığınlarından yalıtlanmasındaki başlıca etkendi. 1961-1966 yılları arasında yapılan ve sert çatışmalarla geçen onlarca grev ülke düzeyinde destek bulurken Türk-İş yönetimi bu grevlerin pek çoğunu desteklememiş, pek çoğuna da açıkça karşı çıkmıştı.

Grevler giderek yığınsallaşırken, 1966 yılının hemen başlarında 2 binden fazla cam işçisinin başlattıkları tarihsel Paşabahçe grevi, Türk-İş'in parçalanmasını hızlandırıcı etkisiyle büyük önem taşır. Grevin en önemli yanı, Türk-İş yönetimiyle öteden beri çelişkisi olan sendikaların oluşturdukları "Sendikalar Arası Dayanışma Anlaşması" (SADA) ile daha örgütlü ve daha ilkeli bir güç durumuna gelmeleri olmuştur. Grevi başından beri desteklemeyen Türk-İş yöneticileri, grevin 49. gününde grevi yürüten Kristal İş Sendikasının ve grevci işçilerin karşı çıkmalarına aldırmadan işveren örgütüyle grevi sona erdiren bir anlaşma imzalamıştır. Ancak Kristal-İş ve onu destekleyen sendikalar bu uzlaşmacı kararı reddederek grevi sürdürdüler. Bunun üzerine Kristal-İş, Petrol-İş, Türkiye Maden-İş, Lastik-İş ve Basın-İş sendikaları Türk-İş Onur Kurulu kararıyla konfederasyondan geçici olarak ihraç edildiler. Artık olaylar hızla gelişecek, ihraçların hemen ardından 1966 yılının Temmuz ayında Maden-İş, Lastik-İş, Basın-İş, ve Gıda-İş sendikaları biraraya gelerek SADA olarak bilinen dayanışma anlaşmasını imzalayacaklar ve Türkiye Maden-İş Sendikası aynı yıl içinde topladığı XVIII. Genel Kurulunda yeni bir konfederasyon kurulmasına öncülük kararı alacaktı. 5

DİSK VE POLİTİK EYLEM

Tüm bu gelişmelerin ardında, DİSK'in doğuşundaki belirleyici etken Türk-İş yönetiminde kuruluşundan bu yana egemen olan ABD modeli sendikacılık eğilimi, ABD sendika üst örgütleriyle kurulan bağlantılar ve somut olarak da "partilerüstü politika" ilkesi olmuştur. Bunun yanında, TÜRK-İş'in işçi sınıfının birliğini sağlamaktan uzak örgütlenme politikası ve sendikalar arasında ayırım gözeten ilkesiz, faydacı tutumu parçalanmayı hızlandırmıştır.

1964 Yılında toplanan 5. Genel kurulda Türk-İş Anatüzüğüne konulan "partilerüstü politika" ilkesi, ABD, sendika üst örgütü AFL-CIO nun" non partisanship politics" ilkesinin türkçesiydi... Amaçlanan ise açıktı; işçi yığınlarının giderek sertleşen, politikleşen mücadeleleri ve 1961 yılında kurulan ve daha sonra 15 milletvekili ile parlamentoya girecek olan Türkiye İşçi Partisi'nin işçi yığınları arasında her geçen gün artan etkinliğini kırmak.

"Partilerüstü politika" ilkesine ve bu ilkenin arkasına saklanarak gerçekte iktidar partilerinin yanında politika yapan, onlarla uzlaşan, işçi sınıfının politik mücadelesini yadsıyan Türk-İş yöneticilerine karşı bir bakışla kurulan DİSK, kuruluşundan itibaren politik mücadeleye etkin olarak katılmıştır. DİSK'in gelişimiyle, özellikle 1970'li yıllara girerken işçi eylemleri politikleşmiş, sendikal mücadele ülke düzeyinde sonuçlar yaratan politik eylemlerle bütünleşmiştir. DİSK'in tasfiyesini amaçlayan yasal düzenlemelere karşı başlayan ve Türk-İş üyesi işçilerin de katıldıkları 15-16 Haziran direnişleri işçi yığınları içinde yeni bir geleneğin kökleşmesini beraberinde getirmiş, politik iktidarı etkilemeye yönelik büyük ölçekli politik eylemler zincirinin ilk halkası olmuştur. 15-16 Haziran direnişlerini grevler, işçi eylemleri izlemiştir. Yine 1976 yılının sonbaharında MC iktidarı-

nın Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM) Yasasını çıkarma girişimlerine karşı işçi yığınlarının DİSK örgütlülüğü altında verdikleri mücadeleler, 15-16 Haziran direnişlerinden sonra en büyük politik çıkış olmuştur.

SINIF VE KİTLE SENDİKACILIĞI

• DİSK'in politik mücadeleye etkin olarak katılması, onun sendikal mücadeleye kattığı sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinin pratiğe yansımasıdır.

Türkiye işçi sınıfının ülke düzeyinde ilk kez DİSK'le birlikte yaşama geçirdiği sınıf ve kitle sendikacılığı, gerçekte dünya işçilerinin 1800'lü yıllardan başlayarak onyıllardır sürdürdükleri savaşımlarının dolaysız bir sonucudur.

Tüm bu eylem ve örgütlenmeler, dünya işçilerine sınıf ve kitle sendikacılığının özünü, ekonomik ve politik mücadelelerin bütünlüğünü daha geçen yüzyılın ortalarında öğretmiştir. Dünya işçileri bu iki mücadele biçiminin birbirini bütünlediğini, tek başına ne ekonomik mücadelenin, ne de politik mücadelenin işçi hak ve özgürlüklerinin korunup geliştirilebilmesi için yeterli olamadığını binlerce kez yaşamışlardır, görmüşlerdir. Tarih, ekonomik mücadeleyle bağlantı kuramayan politik eylemlerin ve politik mücadeleyle tamamlanamayan sendikal mücadelelerin kaçınılmaz olarak çözülüşünün, dağılışının örnekleriyle doludur.

Bu gerçeği DİSK daha kuruluşunda net olarak saptamış, yayınladığı kuruluş bildirisinde, şu cümlelerle politik mücadeleye olan inancını açıkça vurgulamıştı.

"Kendi tarihimizin derinliklerinden ve dünya işçilerinin mücadele deneylerinden yararlanarak, sosyal adalet içinde hızla kalkınmayı, işçi sınıfının, devlet yönetiminin her kesiminde söz ve karar sahibi olması ve böylece demokrasinin gerçekten uygulanması ile mümkün görürüz."[6]

Bu bakış, DİSK'in mücadelesi içinde daha net, daha somut olarak belirlenmiş, emekçilerin tüm haklarını alabilmelerinin, sadece ekonomik mücadele ile olanaklı olmadığı, bunun yanında politik mücadelenin de gerektiği DİSK'in başlıca ilkesi olmuştur.

Buradan yola çıkan DİSK, ekonomik mücadeleden kaynaklanan "sömürünün sınırlandırılması" ve politik mücadeleden kaynaklanan "sömürünün kaldırılması" amaçlarını bütünleştirmiştir. Sömürüyü sınırlandırma amacına yönelen, en geniş işçi yığınlarını kucaklamaları yönüyle "kitle örgütleri" olan sendikaların, işçi sınıfının kurtuluşu için sömürüyü kaldırmayı hedeflemeleri gerçeğini ve bu yönüyle de "sınıf örgütleri" olduklarını sürekli vurgulamıştır. DİSK, sendikaların politik mücadeleye etkin olarak katılmalarını ve bu yolda kendilerine düşen görevleri omuzlamalarını zorunlu saymıştı.

DİSK, "Örgütsel" ilkeleri "Yönlendirici" ilkeler olarak tanımladığı bu temel üzerinde geliştirmiştir.

DİSK'in örgütsel ilkeleri; birlik ilkesi, gerçekçilik ilkesi ve tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesidir. Birlik ilkesi sömürünün en dolaysız olarak yaşandığı fabrikalardan başlayan birliklerin, daha üst birlikliklere; işkolları, ülke ve uluslararası düzeyde sağlanacak birliklere bağlanmasıdır. Bu anlayışla DİSK, emek ve sermaye güçlerinin doğrudan karşı karşıya geldikleri fabrikalarda örgütlenen işçi birliklerini sendikal mücadelenin temel taşları saymıştır. Fabrikalarda tek bir sendikasız işçi bırakmadan birliğin sağlanmasına büyük değer vermiştir. Tek tek fabrikalarda kurulan birliklerin ekonomik mücadelede yetersiz kalacağını savunan DİSK, işkollarının yavaş yavaş tekellerin, holdinglerin egemenliği altına girmesi karşısında işçilerin de işkollarında birliği sağlamalarını zorunlu görmüştür. DİSK işkolu düzeyinde örgütlenmede büyük ulusal sendikaların kurulmasını esas almış, uluslararası işkolları ayırımını benimseyerek bütün sendikaları 16 işkolunda birleştirmeyi, İşkolları Yönetmeliğine göre parçalanmış dalları bir ortak örgüt içinde temsil ettirecek fikir birliği düzenini kurmayı amaçlamıştır.[7] İşçi sınıfının politik kazanımlara yönelmesinin, ülke düzeyinde örgütlenmenin gerçekleştirilmesiyle olanaklı olduğuna inanan DİSK, bunun yanında uluslararası tekelci sermayeye karşı dünya işçilerinin dayanışmasından yana olmuştur. DİSK, örgütsel ilkelerinin ikincisi olan gerçekçilik ilkesini, ekonomik mücadelede, örgüt çalışmasında gerçekçiliğin esas alınması olarak tanımlamaktadır. Buna göre somut durumlar işçi sınıfı bilimi ile değerlendirilmeli, bu yönde karar verilmeli, hareket edilmelidir. İşçi sınıfının mücadelesine zarar verecek olan gerçekdışı bilgilerden, değerlendirmelerden kaçınılmalıdır.[8] Bir üçüncü ilke olan tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi, sendikal demokrasi kuralının bir gereği olarak benimsenmiştir. Bu ilkeye göre, sendikanın örgütsel çalışmasında görev almak ve görev vermek tüm üyelere tanınmış bir haktır. Demokratik seçimlerle belirlenen yöneticiler Anatüzük kurallarına göre çalışırlar. Bütün kararlar tabandaki üyelerle birlikte alınır, kararların alınmasında eleştiri-özeleştiri-ikna yöntemi uygulanır.

DİSK BİR GELENEK YARATMIŞTIR

DİSK, sendikal birlik ve sendikal demokrasi ilkelerini bir bütün olarak görmüş, bu ilkeleri sınıf ve kitle sendikacılığı temelinde yaşama geçirmiştir.

DİSK deneyimi, ülkemizde sendikal mücadeleyle politik mücadelenin paralelliğinin sağlanmasının ilk büyük deneyimidir. Ülkemizde işçi sınıfı sendikaların politik mücadeleye etkin olarak katılmalarının gerekliliğini ilk kez DİSK örgütlenmesi ile yığınsal olarak, ülke düzeyinde kavramış, yaşamıştır. İşçiler etkili bir baskı grubu olarak ülke düzeyinde politik kazanımlara yönelmişlerdir.

DİSK işçi sınıfının uluslararası ilkelerini ülkemizde yaygınlaştırmış kökleştirmiştir. Dünya işçilerinin deneyimlerini Türkiye işçi sınıfının mücadelesine sistemli olarak aktarmış, onu uluslararası mücadeleye örgütlü olarak bağlamıştır. Sınıf ve kitle sendikacılığının Türkiye gerçeğine uygulanmasında ve geliştirilmesinde[9] başarılı örnekler veren DİSK, Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihinin bir bölümüne damgasını vurmuştur. •

1 Turizm-İş, Kimya-İş, Bank-İş, Emsis, Gaziantep Tekstil İşçileri Sendikası, Serçip-İş, Tahlis. Bkz. K. Sülker, Türkiyedi İşçi Hareketleri 100 Soruda, İst. 1976, s. 140
2 Örneğin DİSK'in kurucularından Tüm Gıda-İş ve Türk Maden-İş sendikaları bağımsız örgütlerdi.
3 DİSK 1967 Genel Yürütme Kurulu Raporu, DİSK Eğitim Notları, 1, İst. 1978, s.253.
4 Anlaşma için bkz. S. Ağralı Günümüze Kadar Belgelerle Türk Sendikacılığı, İst. 1967, s.143.
5 T. Maden İş Sendikası XVIII. Genel Kurulu Raporu.
6 DİSK'in 12 Şubat 1967 günlü Kuruluş Kongresinde kabul edilen bildiri ve Anatüzüğü, DİSK Yay. No. 2, İst. 1967, s.19
7 DİSK Eğitim Notları, 1, İst. 1978, s.276-280
8 DİSK Kuruluş Bildirisi, Teşkilatlanmada Devrim, DİSK Yay. No.2, İst. 1967, s.19
9 DİSK Eğitim Notları, 1, İst. 1978, s.276-280

"DİSK'den çok şey öğrendik..."

Çeşitli işyerlerinde çalışan eski DİSK üyeleriyle DİSK üzerine konuştuk. Söyleşimize Zihri Kaya, Enver Erdemir, Turgut Tabak ve Orhan Vural adlı işçiler katıldılar.

GÜN- Kaç yıllık işçisin Zihri. İlk çalışmaya başladığında DİSK hakkında neler biliyordun? DİSK senin ve arkadaşların üzerinde ne gibi düşünceler uyandırdı?

KAYA- 1969 yılından bu yana çalışıyorum. Biz Çelik-İş Sendikası'ndayken haklarımız tam olarak alınamıyordu. İstemlerimizi ilettiğimizde sendika bizi dinlemiyordu bile. DİSK'in faaliyetlerini henüz yeni duyuyorduk o zamanlar. 15-16 Haziran olaylarını hatırlıyorum. Biz Çelik-İş Sendikasında olduğumuz halde fabrika tüm olarak bu direnişe katıldı. 1970 yılında DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikasına geçmek istedik. Bütün kayıtları tamamlamıştık. İşveren Maden-İş'ten ayrılmamız için ek zam yaptı. Ancak, daha sonra Çelik-İş Sendikasıyla anlaşıp toplu sözleşmede o zammı geri aldı. Bu deneyle 1974 yılında Maden-İş Sendikasına geçtik. İşveren geri dönmemiz için çok uğraştı ama, işçiler o zaman rest çekti. İşverenin oyununu daha önce bildikleri için işverene inanmadılar.

GÜN- DİSK'in işverenlere tavrı nasıldı?

KAYA- Genelde DİSK üyesi sendikaların işçilerin hakkını daha iyi aradığını, daha mücadeleci olduğunu görüyorduk. İyi bir toplu sözleşme yapar, sonuna kadar mücadele ederdi. Türk-İş ve Çelik-İş sendikası işçilerin isteklerine tam olarak cevap veremiyorlardı.

GÜN- Enver, sen işe girdiğinde işyerinde hangi sendika vardı ve DİSK'i tanıman nasıl oldu?

ERDEMİR- İşyerinde önce Tek Met-İş Sendikası örgütlüydü. Fabrika ise 1967 yılından bu yana çalışmakta. Kuruluşu ile birlikte Tek Met-İş Sendikası örgütlenmiş. 1974 yılına kadar bu sendika örgütlü kalmıştı. 1974 yılında DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikasının örgütlenmesinde ben de bulunmuştum.

GÜN- Tek Met-iş ile DİSK'e bağlı sendikalar arasındaki fark neydi?

ERDEMİR- O kadar çok fark vardı ki, biz bir anda şaşırdık. İşçiler yalnızca ücrete bağlı haklarını değil, başka hakları ve onun mücadelesinin gerektiğini de öğrendi. 1975'in başında işveren sendika seçme hakkımızı bir türlü tanımak istememişti. Biz 35 gün aylık almadan ve çalışmadan direndik. İşyerimiz, yabancı sermayeli bir kuruluş ve sahibi bir Kanada firması. Bu firmanın Kanada'daki ana fabrikasında çalışan işçiler de direnişimizi desteklemek için işi bıraktılar. Ancak bundan sonra işveren sendikayı tanımak zorunda kaldı.

Yeni sendikamız ile çok şey öğrendik. direniş döneminden sonra tekrar işbaşı yaptığımızda bir bir eksiklikleri saptayıp bizlerle tartışması, haftalık çalışma sürelerinin kısaltılması için çabalaması.. Bunlar bizim işyerimiz için yeni sendikamızın çözümlediği konulardı. Bu arada bazı konuların çözümlenmesinin politika içinde olabileceği ortaya çıktı. İşçilerin yalnızca işyerinde toplu sözleşme düzenine bağlı olarak ve bir takım taleplerini işverene sunarak halledemeyecekleri açıktı. İşçilerin bugünkü durumdan daha iyiye yönelebilmeleri için çıkan yasalar üzerinde etkili olmaları gereği de öğrenildi.

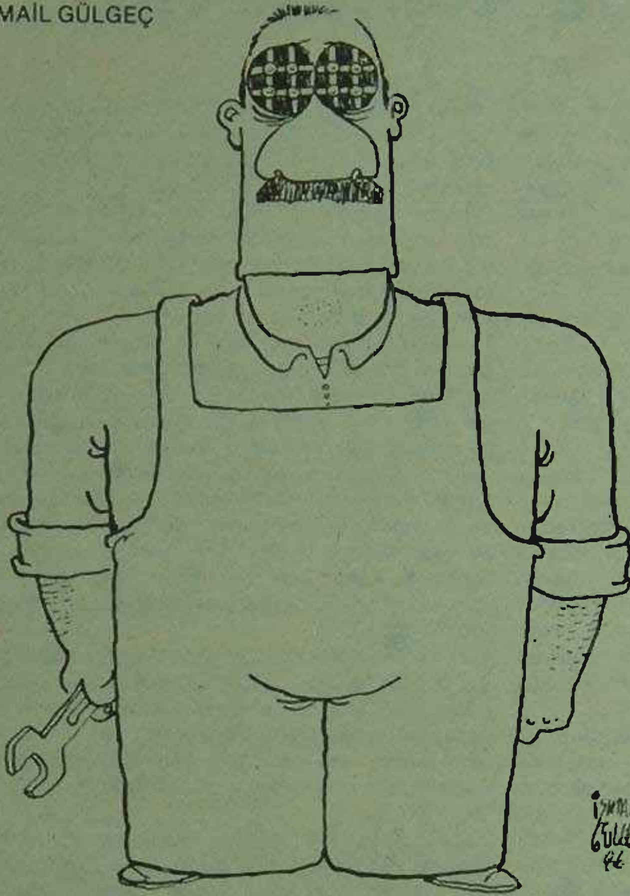

GÜN- DİSK'in ne gibi politik mücadele örnekleri vardı?

ERDEMİR- O tarihlerde Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulması isteniyordu. Yasaları eleştirenler, bunun çalışanlar aleyhine sonuçlar doğuracağını belirtiyorlardı. Gazetelerden biz bunu öğrenmiştik. DİSK'in de bu konudaki tavrıyla işçiler kendi demokratik haklarını kullandılar. İşçiler bir baskı unsuru oldu ve bu yasa sonuçta çıkamadı.

GÜN- MESS grevleri konusunda neler hatırlıyorsunuz?

KAYA- Bizim işyerimiz MESS'e bağlı değildi. Bu nedenle greve katılmadık. Ancak, grevcilerle dayanışmamızı gösterdik. Mesela grev yerlerini ziyaret ettik toplu halde. Grevci arkadaşlarla maddi ve manevi yardımlaşmada bulunduk. İşçi sınıfının birliğini sağlayarak ve birbiriyle dayanışma içine girerek mücadelenin başarıya ulaşabileceğini ancak MESS grevleri göstermiştir bize.

GÜN- DİSK'in faaliyetine son verilmesindeki amaç sizce neydi?

TABAK- DİSK'in faaliyetine son verilmesi ve yeniden açılabilmesi konusunda diğer sendikalar arasında ayrımlara gidilmesini açıklayabilmek için 12 Eylül öncesi olaylara bakmak gerekir. Ne yapıldı? İşçi haklarının budanması için sebep gerekiyordu. Bireysel terör, kahve taramaları ve buna benzer olaylar genişledi. Halkı yıldırdılar. Anarşi ortamı DİSK'in kapatılması için bir neden olarak gösterildi. Aslında DİSK'miydi anarşiyi yaratan? İşçiler miydi kahve tarayan, insanları öldüren ve terörü yaratan? Ama suçu DİSK'le beraber, DİSK üyelerine ve tüm işçi sınıfına malettiler. 12 Eylül yapılırken işçi haklarına dokunulmayacağı söylendi. Daha sonraki gelişmeler bunun böyle olmadığını gösterdi.

GÜN- İşyeri uygulamalarında 1980 öncesi dönemle sonrası arasındaki farklar nelerdir?

VURAL- 12 Eylül döneminde sendikal haklar açısından çok büyük kayıplar sözkonusudur. İyi çalışmasa da işyerinde bir sendikanın olması iyidir. Bu dönemde işyerinde bir haksızlık olduğunda, kimse çıkıp da niye böyle oluyor diyemiyordu. Bu bazı işyerlerinde değişiyor ama, çoğunlukla ödemelerde olsun, işçilere karşı davranışlarda olsun büyük değişiklikler sözkonusuydu. İşverenler, "Şimdiye kadar zaman sizindi. Şimdi her şey değişti. İşinize gelirse" diyorlardı.

Bu dönemde fiyat artışları aldı başını gitti. İşçilerin durumu iyice bozuldu. Zaten Yüksek Hakem Kurulunun verdiği zam da ortada. İşverenlerin eline bırakıldık.

Ama bugün DİSK olmuş olsa, bir işçi konfederasyonu olarak, tabii ki işçi aleyhine bu kadar yasa çıkmazdı. •

BARIŞ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI DİKERDEM'İN 70. DOĞUM GÜNÜ TÜM DÜNYADA KUTLANDI

Yargılaması halen süren Barış Derneği Genel Başkanı Mahmut Dikerdem'in 70. doğum günü tüm dünyada kutlandı. Dikerdem'in doğum günü nedeniyle başta Dünya Barış Konseyi olmak üzere Sovyetler Birliği, ABD, Kanada, Avusturya, Fransa ve Küba Barış Komiteleri tarafından telgraflar gönderildi.

Mahmut Dikerdem'in 6 Ocak tarihinde ki 70. doğum günü kutlamasına Dünya Sendikalar Federasyonu, Avustralya Demokratik Güçbirliği Destekleme Komitesi ile Avustralya'daki Türk İşçileri Topluluğu adına Başkan Bayram Özen de katıldı.

Barış Derneği Genel Başkanı'na gönderilen telgraflarda, Mahmut Dikerdem'in 70. doğum gününün 1986 Dünya Barış Yılı ile çakıştığına dikkat çekilerek, Türkiye'deki barış, demokrasi ve insan haklarını savunan tüm ilerici, yurtsever insanlarla dayanışma içinde bulunulduğu belirtildi ve düşüncelerinden ötürü tutuklu bulunanların serbest bırakılması istendi.

Türk-İş'de Kongre Yılı

YILDIRIM KOÇ

TÜRK-İŞ'in 12 Eylül 1980 öncesindeki son genel kurulu 16 Nisan 1979 günü toplandı. Bu kongrede Halil Tunç başkanlıktan çekildi, İbrahim Denizcier ise başkan oldu. 24-28 Mayıs 1982 günleri yapılan 12. genel kurulda ise başkanlığa Şevket Yılmaz getirildi. 21-25 Aralık 1983 günleri toplanan 13. genel kurulda Türk-İş İcra Kurulunda yalnız genel teşkilatlandırma sekreteri değişti.

1986 yılında, önce Türk-İş'e bağlı sendikaların, yıl sonuna doğru da Türk-İş'in genel kurulu var.

1986 yılının genel kurulları, 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın kabulünden sonra, 1983 yılında yapılan genel kurullardan çok farklı bir ortamda olacak.

Bu farklar neler? Çok özetle, şunlar:

(1) "Olağanüstü dönem" sona eriyor. Tabular yıkılıyor. Suskun Türkiye konuşmaya başlıyor.

(2) 24 Ocak istikrar tedbirlerinin ve bu programın uygulanabilmesi için gerekli olan hukuksal yapının niteliği özellikle 1983 sonrasında yaşanarak iyice öğrenildi. Yaşamını emeğiyle kazanan birçok insan, 1983 Kasım seçimleri için "elim kırılsaydı da vermeseydim" diyor. Bu dönemde en büyük kayıplara, çoğu Türk-İş'e bağlı sendikalarda örgütlü olan kamu kesimi işçileri uğradı.

(3) Ekmek ve demokrasinin bir bütün oluşturduğu yaşanarak öğrenildi. Demokrasi gitti mi ekmek de gidiyor. Ekmeği götürmek isteyenler önce demokrasiye uzanıyorlar.

(4) Çalışma mevzuatının bugünkü çerçevesi, yalnızca toplu iş sözleşmeleriyle kısıtlı bir sendikal mücadele anlayışını yenilgiye mahkum ediyor. İşsizlik, hayat pahalılığı, Anayasanın ve yasaların sendikal hak ve özgürlükleri kısıtlayan hükümleri, toplu sözleşmeler dışındaki yasal kitle mücadelesi yollarının kullanılmasını gerekli kılıyor. Hayat, birleşik bir işçi hareketini zorluyor.

(5) 24 Ocak istikrar programının ana amacının işgücü maliyetini düşürmek olduğu; bunun için de, sendikalara yönelik sürekli ve sistemli saldırının durmayacağı hem işçilerce, hem de sendikalarca anlaşıldı ve anlaşılıyor. Hükümetin zirve toplantıları ise oyalama taktiğinin ötesine gitmedi. Emeklilik hakkına indirilen darbenin ardından, kıdem tazminatı fonu tasarısı ile iş güvencesine, ücretlere, sendikalara yeni darbeler geliyor.

(6) DİSK'e bağlı sendikaların üyelerinin 300 binden fazlası bugün Türk-İş'e bağlı sendikalarda örgütlü. 1980 öncesinin küçük bağımsız sendikaların çok büyük bir bölümü de yok oldu.

(7) Bütün dünyada, işverenlerin ve onlardan yana bazı hükümetlerin işçilere ve sendikalara yönelik sistemli ve sürekli saldırısı, sendikal hareketin çeşitli kanatları arasında güçbirliği, işbirliği ve hatta birleşme eğilimlerini artırdı. Emekten ve demokrasiden yana olanlar da bütün dünyada bu birlikteliği savunuyor.

Bütün bu gelişmeler, Türk-İş'e bağlı sendikaların üye kitlesinde yavaş yavaş bir hareketlilik yaratıyor. Sendikalara siyaset yasağı koyarak insanları depolitize etmeye çalışanlar, bu davranışlarıyla insanları politize ediyorlar.

1986 yılı Türkiye işçi hareketi açısından önemli gelişmelere gebe olacağa benzemektedir.

Toplumsal gelişmeleri sezme yeteneği çok gelişmiş olan sendikacılarımız da, hayatın yol gösterdiği üye kitlesinin baskısıyla hareketleniyorlar. Birçok sendikada, geniş üye kitlesi öncülük ediyor; yöneticiler onları izliyor. Ancak bu konuda eleştirilmesi gerekenler yalnızca Türk-İş yönetimi değildir. Hangi sendika ne yapmaya karar aldı ve uygulamaya geçti de, Türk-İş üst yönetiminin onlara engel olmaya gücü yetti?

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, 1986 yılı için şunları söylüyordu: "1986, haklarımızın alınacağı yıldır. Türk Silahlı Kuvvetlerinden sonra en büyük organize güç olan Türk-İş'in sesini dikkate almayanlar, mutlaka bir gün bu anlayışlarını değiştirmek zorunda kalacaklardır." (Milliyet, 19.11.1985)

Türk-İş bugün ileri sürülen güçte değildir. Ancak tarihsel koşullar, bu doğrultuda bir gelişim sağlayabilir. Türk-İş'in, Şevket Yılmaz'ın deyişiyle, "Türk Silahlı Kuvvetlerinden sonra en büyük organize güç" olabilmesi için, sanırım, şunlar gereklidir:

(1) Sendika-içi demokrasinin tam anlamıyla uygulanacağı bir hukuksal çerçeve (Anayasa, yasalar ve sendika tüzükleri açısından), anlayış ve uygulama.

(2) Sendikalarda israfın ve sendikaların servet edinme aracı olarak kullanılmasının üyelerin etkin denetimiyle önlenmesi.

(3) Sendikaların işverenler ve devlet karşısında tam bağımsızlığının sağlanması; sendikaların işverenler ya da devletten dolaylı yollardan ya da doğrudan para ve diğer biçimlerde destek almaması.

1986 yılı Türk-İş için "olmak ya da olmamak" dönemidir. Türk-İş ve bağlı sendikalar ya hayatın gereklerini yerine getirecek ve kendilerine yönelen saldırıya yaygın örgütlenme kampanyaları ve tüm işçi kitlesini ve hatta tüm emekçileri harekete geçiren yasal geleneksel mücadele araçlarıyla karşılık vereceklerdir; ya da fiilen biteceklerdir.

Anayasa değişikliği İstemleri, Türk-İş ve "Acaba"sı...

CAN ÖZ

OSMANLIDAN genç Türkiye Cumhuriyetine, genç Türkiye Cumhuriyetinden günümüze değin bir Anayasa arayışı süregelmektedir. Buna Anayasa kavgası demek daha doğru olabilir. Zira bu kavga özünde demokrasi kavgasına koşut bir kavgadır. Bir başka deyişle, Anayasa mücadelesinde somutlanan, demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla varetmek isteyen güçlerle, buna karşı güçlerin kavgasıdır.

Demokrasi güçleri bugün 1982 Anayasası ile dayatılan antidemokratik ve geri yapının kıskacından kurtulmanın özlem ve uğraşı içindedirler. Hak ve özgürlükleri kısıtlayan, özellikle örgütlenme özgürlüğünü "yok"a indiren, katılımcılığı ve çoğulculuğu yasaklayan yönleri ile işçi sınıfı ve emekçi halk yığınları açısından bu istem ve uğraş yaşamsal bir önemdedir.

Kısaca, 1982 Anayasası ve demokrasi, yanyana yaşanması olanaksız iki yapılanmadır.

DYP'nin, ortaya attığı Anayasa değişikliği konusundaki görüşleri ve özellikle yaklaşımı, bu bakımdan olumlu yaklaşılması gereken durumdur.

Bu durum DYP'nin bilinen kimi görüşlerinin gözardı edildiği anlamına gelmez. Örneğin DYP'nin Siyasal ve ekonomik örgütlenme konusunda, düşünce özgürlüğü konusunda ve benzeri konularda, Batılı anlamda liberal görüşlere sahip olduğunu ileri sürebilmek, bugüne kadar sözcülerinin yapmış olduğu açıklamalarla olanaklı değildir. Buna rağmen, DYP'nin yaklaşımına kulak vermek gereklidir. Bu yaklaşımdaki en olumlu yönlerden birisi ise, "dayatmacı" değil "ortaklaşıcı" bir tavır sergilemeye özen göstermesidir.

DYP'yi, dolayısıyla temsil ettiği sosyal sınıfı, 1982 Anayasasını demokratik bir içeriğe kavuşturma uğraşında, demokrasi güçleri ile aynı safa getirmek, en azından buna uğraşmak gereklidir.

Kaldı ki, onlar açısından nedenleri ne olursa olsun, dillerinden düşürmedikleri "sivil demokrasi" nin, ancak ve ancak tüm siyasal düşüncelere örgütlenme hakkı tanınması ile, ekonomik örgütlenme özgürlüğüne engel koymamak suretiyle, çoğulcu ve katılımcı demokrasiye işlerlik kazandırarak sağlanabileceğini anlatmanın, anlatabilmenin de bu yolla olanaklı olacağını düşünmek gerekir.

DSP'nin ve "ihtiyatlı" yaklaşımlı SHP'nin tavırları bu açılardan da önem kazanmaktadır.

Ancak yine unutulmamalıdır ki, konuyu Anayasa değişikliğinin nasıl yapılacağına, yani özel bir kurucu meclis mi bu görevi üstlensin, yoksa normal diğer görevlerini de yürütecek, seçimle gelmiş yeni parlamento mu üstlensin, tartışmalarını ön plana çıkarmak, özü kaybetmek, hatta saptırmak olur. Çünkü olumlu bir şekilde sağlanacak birlik, değiştirme yöntemini, kuralları içinde kolayca getirecektir.

Türk-İş de Anayasa değişikliği istemlerine katılıyor. Genel Başkanı Şevket Yılmaz da açıklamalarda bulunuyor. Sonunda Türk-İş, "özgür sendikacılık, serbest toplu pazarlık ve özgür grev hakları gibi, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) ilkelerinin Anayasa'da yeralması için" değişiklik yapılması önerilerini TBMM Başkanı ile Meclis'te grubu bulunan parti yöneticilerine verdi.

Türk-İş mevzuat komisyonunun, "Anayasada değişiklik yapılmadan 2821 sayılı sendikalar ile, 2822 sayılı Toplu-İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasasında özgür sendikacılık ve serbest toplu pazarlığı engelleyen hükümlerin ortadan kaldırılamayacağı kanısına" vardığı da daha önce dile getirilmişti.

Türk-İş'in Anayasa ile ilgili değerlendirmesi tamamen, 2821 ve 2822 sayılı yasalarla ilgili değerlendirmesi de çok büyük oranda doğrudur.

ANAYASAYA EVET DEMİŞTİ

Türk-İş'in de 1982 Anayasasının değiştirilmesi istemlerine koşut tavır alması son derece önemli ve olumludur.

Ancak çok dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. O da, Türk-İş yönetiminin "şaibeli" oluşudur. Çünkü 12 Eylül hükümetlerine Genel Sekreterini bakan olarak veren, 1982 Anayasasına açıktan "evet" diyen tek "demokratik" örgüt yönetimi; Türk-İş'tir.

Anayasa tasarısının Danışma Meclisinde görüşülmeye başlanması üzerine Türk-İş, "sağlıklı bir demokrasi için" başlığı ile Anayasa tasarısına ilişkin görüş ve önerilerini 31 sayfalık bir kitapçık ile yayınlamıştı. **"Anayasa tasarısı bu şekilde kabul edildiği takdirde çoğulcu demokrasi kurulamayacaktır,"** diye görüş belirtilen bu kitapçıkta, sendikal hak ve özgürlüklerle ilgili şu görüşler yer almaktadır.

"-Anayasa **tasarısı bu şekliyle** kabul edildiği **takdirde kalkınmanın** ağır **yükünü** omuzlarında taşıyan çalışanlara büyük **bir** haksızlık **yapılmış, temel hak ve özgürlükleri elinden alınmış, kendilerini koruyabilme olanakları ortadan kaldırılmış olacaktır.**

"-Anayasa tasarısı **bu** şekliyle kabul edildiği takdirde memurlarda olduğu **gibi,** işçiler içinde önemli bir **kesimin de sendika kurma, toplu sözleşme yapma ve bunu sağlayabilmek için, koşullar gerektiriyorsa, greve başvurma** olanakları ellerinden alınmış olacaktır.

"-**Anayasa** tasarısı **bu** şekliyle **kabul edildiği takdirde,** serbest **toplu pazarlık** etkinliğini **yitirecek zorunlu hakem** istisnai **olmaktan** çıkarılmakla işçi/işveren uyuşmazlıklarında asli unsur haline gelecektir.

"-**Anayasa tasarısı** bu şekliyle **kabul** edildiği **takdirde,** sendikalar **her** eyleminde siyaset yapıyor olmakla suçlanacakları bir çembere sokulmuş olacaktır.

"-Anayasa tasarısı bu şekliyle kabul edildiği takdirde, idari denetim altında uluslararası ilkelere aykırı bir tutumla, sendikaların tam faaliyetleri sürekli olarak kontrol altında bulundurulabilecekler-dir."

Yine Türk-İş, "işte ispatı" adı ile Anayasa tasarısının "işveren isteklerine göre" hazırlandığını belirten 39 sayfalık ayrı bir kitapçık yayınlamıştır.

Ve bilineceği üzere Anayasa Tasarısı öze ilişkin çok önemli olmayan bazı değişikliklerle **"bu şekliyle"** yasallaşmıştır.

Ne var ki Anayasa tasarısı hakkında **"- Bu şekliyle kabul edilirse"** diye yukarıdaki hususları söyleyen Türk-İş, **"bu şekliyle"** kabul edildiği herkesçe bilinen ve bugün Türk-İş'ce de kabul edilen Anayasa'nın oylamasına ilişkin olarak "icra kurulu" açıklaması ile Anayasayı kabulleniverrmiştir.

5 Kasım 1982 tarihli gazetelerde de yer alan ve TRT'den de verilen Türk-İş İcra Kurulu açıklamasının tam metni ise şöyledir.

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını sandık başında değerlendirirken,

1- Anayasanın en önemli niteliğinin demokratik parlamenter düzene geçiş yolunu yeniden aralamakta olduğu,

2- 12 Eylül 1980 öncesinin çileli günlerine yeniden dönülmemesi hedefini güttüğü,

3- Demokrasiyi Türk milletinin siyasal rejim tercihine uygun bir anlayışla, vazgeçilmez bir hayat tarzı olarak sürekli kılmayı amaçladığı,

4- **İşçilerin ve diğer tüm çalışanların, hazırlık aşamasında maruz bırakıldığı açık haksızlıkların geniş ölçüde ortadan kaldırıldığı,**

5- Yargı ve yasama önünde güçsüz bir yürütme erkinin bu durumu ile yakın geçmişte yaşanan bunalımlara çözüm aradığı,

6- **Hak ve özgürlükler yanında sorumluluklar rejimi de olan demokraside yeni dönemde sorumsuzluk yolu ı seçilmedikçe, hak ve özgürlüklerin zedelenmeyeceği güvencesinin verildiği, dikkatten uzak tutulmamalıdır.**

Bu değerlendirme sağlıklı yapılmalıdır. Bu değerlendirmede geleceğe ön yargı ile kötümser bakmanın haklı, kabul edilebilir yönü yoktur.

Türk milleti için hedef, demokratik rejimin kendine özgü, sorumluluklarının tüm bilinci ve siyasal rejimin tercihine uygun biçimde demokrasiyi sürekli kılabilmektir.

Kuşkusuz temel hak ve özgürlükler alanında, işçiler bakımından sadece anayasada haksızlıkların geniş ölçüde önlenmiş bulunması değil, bunu izleyecek yasal düzenlemeler de önem taşır. İşçi hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmayacağı yolunda verilen sözleri, 7 Kasım'da halkoyuna sunulacak anayasa metni ve devlet adına sürdürülen resmi tanıtma çalışması teyid etmiştir.

Demokrasi yolunda ilan edilen takvime harfiyen riayet edilmiş bulunulması bir diğer son derece önemli olan yönüdür.

Başlı başına bunlar bile gelecek konusunda kötümser olmamak için sebeptir.

Türk-İş Türk milletinin ve işçilerimizin 7 Kasım 1982 günü sandık başında yurttaşlık görevini bu düşüncelerle yerine getirmesini beklemekte ve istemektedir."

Türk-İş yönetiminin "şaibesi" için tek başına açıklamaları bile yeterlidir. Bu açıklama başlı başına üzerinde durulması gereken bir konudur.

ANAYASA DEĞİŞSİN TALEBİNİ TABAN DAYATTI

İşçilerin, kazanılmış hakları birbiri peşisıra yok edilirken hiçbir şey yapmayan, sessizliği ile adeta yapılanlara ortaklık görünümü veren Türk-İş yönetimi, tabanın dayatan haklı istekleri karşısında "iş yapıyor" görünmede oldukça "maharetli olabilmektedir.

Emeklilik hakkı felç edilirken, Kıdem Tazminatı hakkı yok edilmek üzere iken, Türk-İş yönetiminin dünlerini yok sayarcasına ortaya çıkması özel bir dikkatin gerekliliğini daha da öne çıkartıyor.

Diğer yandan 1986 yılı çoğunlukla Türk-İş ve bağlı sendikalarının genel kurullarının yapılacağı yıldır.

İşçilerin haklı istemlerinin ortaya koyduğu haklı tepkilerini, genel kurullarda hiç kimseye seçim malzemesi yaptırmamak, dahası, Anayasa değişikliği istemlerine sahip çıkmak en önemli görev ve sorumluluk olacaktır.

13 Şubat 1986 tarihinde kuruluşunun 19. yılını geride bırakacak olan DİSK'in ve bağlı sendikalarının beş yılı aşkın süredir faaliyetten alıkonulmuş durumda bulunması, bu görev ve sorumluluğu daha da artırmakta ve önem kazandırmaktadır.

Bu nedenle Anayasa değişikliği istemleri konusunda, şubelerden sendika genel merkezi ve Türk-İş'e kadar tüm genel kurullarda, konu tutarlı biçimde kararlar altına alınmalı ve izlenmelidir.

Türk-İş tabanını oluşturan işçilerin büyük çoğunluğu bugün olanları kuşkusuz daha net görebilmekte, demokratik taleplerini yükselttikçe de Türk-İş yönetimi bile buna kayıtsız kalamamaktadır.

Türk-İş'i oluşturan sendika yönetimleri de, olup biteni, Türk-İş yönetiminin üzerine atarak rahatlama alışkanlığını mutlaka terk etmelidir. •

Yol İş Genel Sekreteri Behzat Akdoğan:

"Sorunların kaynağı anayasadır..."

Dilerseniz, bu haftaların en güncel konusu olarak, Türk-İş'in eylem kararları üzerine konuşmakla başlayalım. Türk-İş ilk olarak İzmir'de 22 Şubatta bir miting yapma kararı aldı. "Eylem kararları" sizce yeterli mi? Bu kararlar daha ileri götürülebilir mi?

Türkiye Yol-İş Sendikası Türk-İş'in eylem kararlarını desteklemiş ama yetersiz kalan yanlarını da belirtmiştir. Meselenin yalnız 2821 ve 2822 sayılı yasalar olmadığını, Yüksek Hakem Kurulu olmadığını, asıl Anayasa'dan Kaynaklandığını örgüt olarak ilk biz vurguladık. Bütün bu gelişmeler 24 Ocak kararlarının bir parçası. 24 Ocak kararlarının ekonomik anlamda uygulanabilmesi için, yasal alanda da gerekli kılıf hazırlandı. Asıl gözden kaçırılmaması gereken nokta budur. Kararlar yeterli mi, sorusu soruluyor. Bu öncelikle bir güven ve dayanışma eksikliğinden kaynaklanıyor. Yalnız Türk-İş yönetimi değil, sendikalar için de geçerli bu. Kararlar önce sendikaların kendi tabanı ile tartışılarak, onlarla birlikte oluşturulmalı, tabanla sendikalar arasındaki kopukluk giderilmeli.

Geçtiğimiz 5 yılın sendika yönetimleri ile taban arasındaki bu kopukluğu artırdığını söyleyebilir miyiz?

Tabii.

Türk-İş yönetiminin bu kararların alınmasında ve yürütülmesinde çok da istekli olmadıkları, gönülsüz oldukları söylenebilir. Bu durumda kararların etkin biçimde uygulanabilmesi ve daha ileri götürülebilmesi için Yol-İş olarak ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Neler yapılabileceği, istekli olup olmadıkları İzmir'deki mitingdeki tutumları ile birlikte düşünülmeli. Türkiye Yol-İş olarak Türk-İş yönetiminin yapacaklarını görmek istiyoruz. Ancak bütün sendikalar bu mitinge şubeleri ile, üyeleri ile aktif katılımı sağlamalıdırlar.

Bütün canlılığı ile, bir kampanya düzeyinde yürütülmeli yani. Sayın Akdoğan, Türk-İş dışındaki bağımsız sendikaların ve emekçi kesimlerin bu mitinge katılması konusunu nasıl karşılıyorsunuz?

Türk-İş dışındaki sendikaların da mitinge katılmasından memnun oluruz. Elbirliği ile karşımızdakilere karşı bir mücadeledir bu. Ben toplam olarak Türkiye'deki emeği, işçiyi düşünüyorum.

Türk-İş yönetiminin yaptığı işleri yetersiz bulan muhalefetteki sendikaların, Yol-İş olarak siz de bunlardan biri olduğunuza göre, bu yolla yapılacak genel kurula giderken toparlanması ve eşgüdümü içinde görüşlerinizi almak isteriz.

Her işi en son saate bırakma alışkanlığımız vardır. Acelecilik ve son dakikada birşeyler oluşturma, Türk-İş'in geçmiş genel kurullarına baktığımızda hemen görülür. Türk-İş yönetimini insan değiştiren bir mekanizma olarak görmemeli. Sağlıklı kongreler yaparak, sağlıklı yönetimler oluşturarak, yönetimi kişiler sorunu olmaktan çıkarıp, ortak bir sendikal anlayış oluşturmak gerekir. Tarafsız, partilerüstü politika sözlerinden ben bir şey anlamıyorum.

Türkiye Yol-İş Sendikası, 130 bin üyesiyle, Türk-İş'e bağlı sendikaların en büyüklerinden biri. Dergimizin Ankara Temsilcisi Cemil Turan ve arkadaşımız Sabahattin Şen, Yol-İş Sendikası Genel sekreteri Behzat Akdoğan ile, son günlerde kamuoyunun yoğun ilgisine neden olan Türk-İş'in eylem kararları ve 1986'nın gündemine giren Türk-İş Genel Kurulu üstüne konuştular.

"Kararlar önce sendikaların kendi tabanı ile tartışılarak, onlarla birlikte oluşturulmalı, tabanla sendikalar arasındaki kopukluk giderilmeli..."

Ortak sendikal anlayışın oluşturulması için yapılacak bir şeyler olmalı? Bu yoldaki çabalarınızı okuyucularımıza açıklar mısınız?

Yasalar batılı anlamda sendikacılık yapmayı önlemiştir. Batılı sendikacılık ortak bir metin, ortak bir anlayış haline gelmelidir. Bunun için şimdiden oturulup konuşulmalıdır.

Bu nokta çok önemli Sayın Akdoğan. Muhalefetteki sendikaların dağınıklığını gidermek ve muhalefet anlayışlarını temellendirecekleri sendikal anlayış ilkelerini tartışmak için sizin önerileriniz oldu mu?

Yol-İş bu yolda bir süre önce somut adım atmıştır. Eve iş verme uygulaması, asgari ücretin belli sektörlerde kaldırılması, sözleşmeli personel, serbest bölgeler konularında bir rapor hazırlayarak, diğer sendikalara çağrı yapmıştır. Bu raporun bir ortak platformda tartışılmasını istedik. Olumlu yanıt alamadık. Sendikal mücadelenin gerekleri nelerdir, biz bunları getir-

dik. Önce ilkeler belli olmalı, tartışılmalı, saflaşma buna göre zaten olacaktır.

Sanıyoruz burada şunu söyleyebiliriz, bu tartışma sendikalar arasında olduğu gibi, önce sendikaların tabanında olmalıdır.

Elbette. Şu ilericidir-gericidir tartışmasından önce, tabana sendikacılık ilkeleri götürülmelidir. Bu ilkeler tartışılıp özümlendikten sonra doğru bir politik yaklaşım kendiliğinden yeşerecektir. Tabana karşı açık olmak durumundayız.

Sendikal demokrasinin işlemesini yasalarda önleyen hüküm var mı? Örneğin temsilci atamaları?

Temsilciler önceki yasalarda "işçi temsilcileri" olarak yer alıyordu ve seçimle görevlendiriliyordu. Şimdi sendika temsilcileri oldu, seçim kaldırıldı. Demokratik sendikacılığın bir gereği olarak, sendikalar yapacakları atamalarda o işyerinde işçinin güvenini kazanmış, onların isteklerine uygun kişileri temsilci olarak atamalı. Yasalardaki bu hükümlerin değişmesi isteniyorsa, seçime ilişkin, kırtasiyesi çok bunaltıcı seçim hükümleri de değiştirilmelidir. Hakim gelecek, önceden bildirilecek vb. Yasadaki sınırlamalar seçimin gerçekleşmesini zorlaştırıyor.

Türk-İş yönetimi 1961 Anayasasına "evet" kampanyası açmıştı. Daha sonra bu Anayasadaki sendikal hak ve özgürlükleri kaldıran 1982 Anayasasını desteklemiş, 'evet' denilmesini istemişti. Şimdi desteklediği Anayasanın değiştirilmesini istiyor, burada bir tutarsızlık var.

Şevket Yılmaz "benim Anayasaya evet dediğimi kim söylüyor" diyor. Dolayısıyla bu soruyu ona sormak lazım. Ama son söylediklerinde samimiyse, bu da bir aşamadır, desteklemek lazım.

Kamu kuruluşlarına sözleşmeli personel alımı, emeklilik yaşının yükseltilmesi, kıdem tazminatı fonunun çıkarılması hazırlıkları ve özel sigortalardan emeklilik tasarısı emekçiler aleyhine tüm bu hazırlıklar ardarda geldi. Bundan sonra işçiler için kaybedilecek birşey kalıyor mu? Bir dönüm noktasında mıyız? Ne dersiniz?

Bunlar yeni değil. Bunları tek tek ele almak yerine hükümet programı ve 24 Ocak modeli içinde düşünmeli. Hedef bunun bütününe karşı çıkmak olmalı. Bu hükümetle diyalog kurarak, iyi niyetle yaklaşmak bana göre artık bitmiştir. Bunu kamuoyuna açık seçik anlatmalı.

"Türk-İş dışındaki sendikaların da mitinge katılmasından memnun oluruz. Elbirliği ile karşımızdakilere karşı bir mücadeledir bu..."

Anlatırken gösterilecek yol, bu hükümetin değişmesidir.

Burada siyaset yasağına çarpıyoruz.

Ben siyaset yasağını şöyle anlıyorum. Ben siyasal görüşlerimi söylerim. Hak ve menfaatlerimi ortadan kaldıran bir durum var. Yasağın sınırları belirsiz, bu sınırlar nedir bilmem, ama, ben doğruyu söylemenin sorumluluğunu duyuyorum.

Son sorumuz sendikanızın imzaladığı bir büyük sözleşme ile ilgili. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışan 60 bin işçinizin toplu sözleşmesi imzalandıktan sonra T. Yol-iş Genel Başkanı Bayram Meral, "tüm uğraşımıza karşın istediğimiz gibi bir toplu sözleşme imzalayamadık, istediklerimizi alamadık" dedi. Neden alamadınız sayın Akdoğan, önünüzdeki engeller nelerdi, grev yapmanızı önleyen neydi burada?

Burada sendikaların konumu nedir ona bakmalı. Yasaların grev yapılmasını güçleştiren birçok hükümleri var. Yasal prosedür gereği geçmesi gereken süreler var, arabulucuya gidilecek vb. Gerekirse en zor olanı denemek lazım tabi, grevi denemeli. Ancak bizim bu sözleşmede zorluğumuz bir yıllık bir süredir mücadele vermemizdi. Neredeyse yeni sözleşme dönemi gelmişti. Üyelerimizin bu sözleşmeye ihtiyacı olduğunu düşünerek imzaladık. Açıkça söyledik, çok iyi bir sözleşme değil. Ama idari düzenlemelerde adımlar atıldı, disiplin ve işten çıkarma gibi noktalarda elde ettiklerimiz oldu bu sözleşme ile. Ayrıca başka adlar altında ekonomik haklar elde edildi. Ortalama yüzde 40 zam alındı denebilir.

Bu toplu sözleşmeyi imzalamaya bizi zorlayan ikinci neden, çeşitli genel müdürlüklerin tek bir genel müdürlükte birleşmesi sonucu derli toplu bir sözleşmenin hazırlanmasının bizi uğraştırmasıydı. Bu zorluk bu sözleşmede aşıldığı için, bunun olumlu etkilerini gelecek toplu sözleşmede görebileceğiz. •

TÜRK-İŞ İZMİR MİTİNGİNE KATILALIM!

Türk-İş'in, kamuoyunda son günlerde yoğun bir ilgiyle karşılanan eylem kararları ve 22 Şubat İzmir Mitingi üzerine, çeşitli sendika yöneticilerinin kısa görüşlerini aldık. Görüşlerini aldığımız sendika yöneticilerine, Türk-İş'in miting kararını nasıl değerlendirdiklerini ve mitingte hangi talepleri öne çıkartacaklarını sorduk.

CEVDET SELVİ (Petrol-İş Genel Başkanı)

"Türk-İş yönetimini miting kararına zorlayan kuşkusuz tabanın tepkileridir. Tabanın etkisi olarak değerlendirmekle birlikte olumlu bir gelişme olarak da değerlendirmek gerekir. Yapılması gereken sağlıklı bir biçimde katılımı sağlamak ve destek olmaktır.

Miting bizim için bir araçtır. Eylemler sürmeli, mücadele sürdürülmelidir. Haklarımızı almak için mücadeleye devam ediyoruz, etmeliyiz."

MUSTAFA BONCUKLU (Tez Koop-İş İzmir Şube Başkanı)

Yasalarla getirilmiş sendikal hakların değerlendirilmesidir. Uygulamada çıkan aksaklıkların ve demokrasinin gereği olan demokratik hakların kullanılarak işçi haklarındaki geriye gidişin durdurulmasına yönelik olmaktadır. Bu konularda Türk-İş'in önerileri vardır, bunların ilgililere kamuoyuna anlatılmasıdır."

NECATİ DEVRİM (Türk Harb-İş Şube Başkanı)

"Sendikalar ve benzeri demokratik kitle örgütleri baskı gruplarıdır. Beklentilerinin gerçekleşmemesi durumunda haklılığını kamuoyuna anlatarak, parlamentoyu etkilemek amacı güderler. Bu nedenle mitingde sendikalar ve işçiler, tüm çalışanları ilgilendiren konularda yapılması gereken şeyleri iletmek durumundadır."

"Türk-İş yönetimi tabanın sesini duymalı..."

Türk-İş'e bağlı Kristal-İş Sendikası üyesi Yücel Yetişen ve Sadık Kızılkan ile Türk-İş ve son alınan eylem kararı üzerine konuştuk. Söyleşiyi aşağıda sunuyoruz.

GÜN-Türk-İş'in Ankara'da yaptığı Başkanlar Kurulu toplantısında genel grev istemlerini ve Türk-İş yönetimini eylem kararı almaya iten nedenleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Taban neden genel grev istedi?

YETİŞEN- Türk-İş, geçtiğimiz beş yıllık döneme baktığımızda çok suskun kaldı. Bu suskunluğun nedeni de tabana inememesiydi, tabanla içiçe çalaşamamasındandı. Bu arada tabanda belli istemler ortaya çıktı. Anayasa ile 2821 ve 2822 sayılı yasaların ceremesini bugün işçiler çekmek zorunda kaldılar. O açıdan tabandan gelen sesler ve haykırışlar Türk-İş'i eyleme doğru itti. Baktı ki işçilerde belli bir rahatsızlık var, ekonomik ve sosyal sorunlar giderek ağırlaşıyor, bir şeyler yapılması gereği duyuldu. Hepimiz yaşadık gördük. Bir açıkhava toplantısında, bir Ankara temsilciler toplatısında Türk-İş yönetiminin artık hiçbir şey veremeyeceğini gördük.

GÜN- Sendikal yasaların olumsuzlukları toplu iş sözleşmelerine nasıl yansıdı?

YETİŞEN- Beş yıllık dönem içerisinde sendikaların yetkileri ellerinden alındı. Yüksek Hakem Kurulu işe elattı. Fiyatlar hergün yükselmesine ve ekonomik sorunlar artmasına karşın ücretlerimiz bunun çok altında yükseldi. Zaman içinde et, süt gibi gıda maddelerini alamaz ve evlerimize götüremez olduk. Yüksek Hakem Kurulunun da ücretlerimizin düşmesine aracılık ettiğini gördük.

GÜN- Yeni yasalar işverenlerin davranışlarını ne biçimde etkiledi?

YETİŞEN- İşverenlerin davranışlarını, toplu iş sözleşmeleri görüşmelerine katıldığım için açık olarak görme olanağını buldum. Açıkça yasalardan aldıkları güce dayandıkları için gerçekten o kadar rahattılar ki. Biz, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesini toplu sözleşme görüşmeleri sırasında uygulayıp, çok güçlü biçimde işverenin karşısına çıkmamıza karşılık işverenler çok rahat hareket ettiler. Mesela Türkiye'deki ilk grevi onlar da biliyor biz de biliyoruz. İşverenlerde "greve çıksanız ne olur" biçiminde bir yaklaşım var. Şunu da diyebilirim. Sözleşmelere oturduğumuzda işçinin sabununu, havlusunu vermemek için 25 kuruşun hesabını yapıyorlar. Bizim tek avantajımız Kristal-İş Sendikası yönetimiyle birlikte hareket etmemiz.

GÜN- Türk-İş üyeleri olarak bu Konfederasyonun etkili olabilmesi için neler yapılmalıdır?

KIZILKAN- Bence tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesinin Türk-İş'in tabanında yaygın bir biçimde harekete geçirilmesi gerekir. Ve yönetimlerin de zorlanması gerekir. Bu şekilde yönetimlere sağlıklı insanlar getirilirse, işçiden yana tavır koyacak insanlar hedeflenirse Türk-İş'in yapısı ve anlayış tarzı değişecektir. Bugünkü hükümete karşı tavır değişecektir. Türk-İş içinde gerçekten tabanın sesini duyurmaya çalışan sendikalar var. Bu sendikaların daha sağlıklı daha aktif bir şekilde yalnız kendi sendikaları değil, başka sendikaların üyelerine de bazı şeyler verebilmeleri amacı yüklenmesi gerekir. Bütün sendikalar üzerlerine düşen görevi yapmıyorlar. Sendikalar, tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesini yeterince yerine getirseler kendilerini yenileseler, yönetim bugünkü durumda, ekonomik baskıdan, yaşadığı günlük hayattan bazı şeyler çıkarması ve artık neyi hedeflediğini bilmesi gerekiyor. Bundan sonra da şube kongrelerinde olsun merkez kongrelerinde olsun çıkardığı bu sonuçlar doğrultusunda hareket edip, üst yönetimlerine değişik bir yapı, değişik bir yön vermeleri gerekiyor. ●

"...tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesinin Türk-iş'in tabanında yaygın bir biçimde harekete geçirilmesi gerekir. Bu şekilde yönetimlere sağlıklı insanlar getirilirse, işçiden yana tavır koyacak insanlar hedeflenirse, Türk-İş'in yapısı ve anlayış tarzı değişecektir..."

"Kamu Çalışanları ve Sorunları Sempozyumu"

Memur Hakları için

CEMIL TURAN/GÜN-ANKARA: Son beşyıl memurlar ve teknik elemanlar için gerek ekonomik gerekse demokratik haklar bakımından önemli kayıp yılları oldu. Memur örgütleri kapatılırken, yasayla kurulmuş olan mühendis ve mimar odaları da zayıflatıldı. Gelinen bu noktada kamu çalışanlarının sorunlarına ışık tutmak, bu sorunları kamuoyunun tartışmasına açmak, görüş ve öneriler üretmek üzere, 120 bin mimar ve mühendisin üst örgütü TMMOB 28-29 Aralıkta Ankara'da bir sempozyum düzenledi. Sempozyumda meslek örgütleri temsilcileri, öğretim üyeleri ve milletvekilleri bildiriler sundular, düzenlenen iki açık oturuma katıldılar.

"Kamu Çalışanları ve Sorunları Sempozyumu"nun açış konuşmasını yapan TMMOB Genel Başkanı **Teoman Alptürk**, memur kitlesinin mesleki ve demokratik örgütlerinden yoksun olmasının veya var olanların bilinen nedenlerle zayıflatılmış olmasının, sorunların dile getirilmesi ve çözüme yönelik düşüncelerin üretilmesinde duraksamalara neden olduğunu söyledi. Alptürk konuşmasında en önemli sorunlar arasında çalışanların yeterli bir iş güvencesinden yoksun olduklarını, olağanüstü dönemlerde iş güvencesinin bütünüyle ortadan kaldırılabildiğini, iş güvencesini olağan dönemlerde de ortadan kaldırabilecek bir uygulama olarak sözleşmeli personel çalıştırılmasına geçiş olduğunu söyledi.

Sempozyumda bildirisini sunan **Prof. Alpaslan Işıklı**, kavram olarak memurun işçinin karşıtı olmadığını, sosyo-ekonomik açıdan belirli bazı özelliklere sahip olmayı ifade eden geniş bir anlam kazanmış olan işçi kavramının belli hukuksal koşulların ifadesi olan memur kavramını da içerdiğini belirtti.

Işıklı bildirisinde 1982 Anayasasını memurların sendika kurma hakkı bakımından inceleyerek konuşmasını sürdürdü: "Belki şaşırtıcı bulunacaktır ama, yürürlükteki 1982 Anayasası memurların sendika hakkı bakımından 1961 Anayasasının 1971'de değiştirilmiş metninden çok daha liberal bir düzenleme öngörmüştür. Kuşkusuz, Anayasa yapıcılarının niyetinin bu olduğu söylenemez. Ancak nasıl olmuşsa böyle bir düzenleme ortaya çıkmıştır. Demek oluyor ki bugün memurların, sendika kurmaları veya işçi tanımına daha gerçekçi bir anlam tanıyan bir anlayışın benimsenmesi sonucunda mevcut sendikalara üye olmaları konusunda Anayasadan doğan bir engel bulunmamaktadır. Sorun daha ziyade politiktir ve sosyo-politik dengeyi ilgilendiren bir konu oluşturmaktadır. Yarın memurlara sendika hakkından yana olan bir meclis çoğunluğunun bu yönde arzuladığı yasal düzenlemeleri yaparken, Anayasadan kaynaklanan bir engelle karşılaşması söz konusu değildir."

Sayıştay denetçisi **Musa Özdemir**, "Devlet memurlarının Ekonomik Sorunları" konulu konuşmasına başlarken Türkiye'de her ekonomik ve siyasal bunalım döneminin ardından kamu yönetiminin yetersizliğinin tartışma konusu yapıldığını, bunalımın suçlusu olarak bürokrasinin gösterildiğini, bir personel reformunun tüm sorunların tek çözümü olarak sunulduğunu, 1960,1971 ve 1980'deki bunalım dönemlerinde çeşitli düzenlemelerin denendiğini fakat gerçek bir personel reformunun yapılamadığını vurguladı. Özdemir, devlet memurlarını ilgilendiren yasa bolluğuna dikkat çekerken, bunlardan 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının 1970 yılından bu yana 25 kez değişikliğe uğradığını, bu durumun sorunu içinden çıkılamaz bir hale getirdiğini belirtti. Personel rejiminin yeniden düzenlenmesinin kaçınılmaz olduğunu, yönetim sistemimizin ve ücret rejiminin sosyal ve ekonomik yapıdaki gelişmelerin gerisinde kaldığını anlatan Özdemir, sosyal devlet ilkesinin de gereği olarak konut, kreş, eğitim ve sağlık sorunlarının çözülmesi halinde enflasyondan korunma olanaklarının artacağını, devletin öncülük ve desteğindeki bir üretim ve tüketim kooperatifçiliğiyle çalışanların ihtiyaçlarını daha kaliteli ve ucuz karşılanabilceğini söyledi.

Özdemir konuşmasını sonlarken şunları söyledi : "Savurganlığı sınırlamanın ön koşulu toplumun her kesiminde demokratikleşme, demokratik yönetim ve demokratik denetimdir. Bu sağlandığında memurlar ülkenin ve kendilerinin yazgısının çizilmesinde söz ve karar sahibi olacaklardır. Noktalarken diyorum ki memurların sorunları ülke sorunlarından soyutlanamaz ve kalıcı çözümü ekonominin yeniden örgütlenmesine bağlıdır."

Doç Dr. Doğan Canman da, "Kamu Çalışanları Yasal Statüsünün Evrimi" konulu bildirisinde, "bir personel rejiminin varlığını sürdürebilmesi, değişen ekonomik koşullara uyum gösterebilme derecesine bağlıdır. Bugünkü yönetim sistemimiz ve personel rejimimiz hem sosyal yapıdaki değişimlerin gerisinde kalmış, hem de ekonomik nedenlerin etkisi ile hayli sarsılmıştır. Bu nedenlerle kamu personeli, memur statüsü hukuku dışına kaçma eğilimi göstermiştir" saptamasını yaptı. "Gelir Dağılımı ve Ücretliler" konulu bildirisini sunan Gazi Üniversitesi öğretim üyesi **Dr. Mete Törüner** ise, istatistik verilerle desteklediği konuşmasında, 1980 yılından sonra ücretli istihdam yerine kendi hesabına çalışmanın ağırlık kazanmasında yatırımsızlık ve işsizliğin, diğer yandan da gerçek gelirlerdeki hızlı düşmelerin ücretlileri kendi hesabına çalışmaya yönelttiğini, bunda diğer bir etkenin de daha az kamu hizmetinin az sayıda kamu çalışanı ile yapılması çabasının olduğunu belirtti. Kamu kesiminde aylıkla çalışanların gayri safi yurt içi hasıla içindeki payının 1970'de yüzde 11.2 iken bu oranın 1981 yılında yüzde 5.3'e gerilediğini, 1985 yılında ise aylıkların oranının yüzde 4.5 gibi düşük bir düzeye indiğini anlattı.

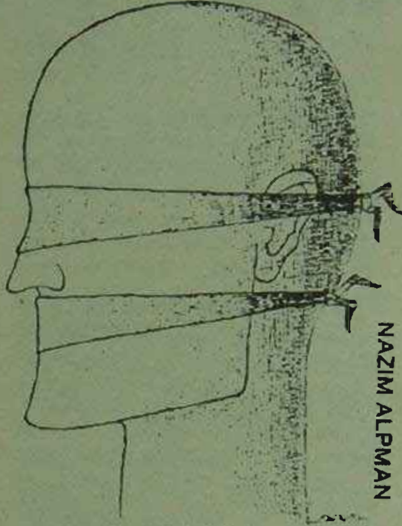
Sunulan diğer bildiriler ve yapılan açık oturumlarla sona eren sempozyum, 24 Ocak'ın ekonomik-politik uygulamalarının kamu çalışanlarında faturasını olabildiğince toplu olarak dile getirilmesi ve gelinen noktada çözüm önerileri üretmede bir başlangıç olması bakımından yararlı oldu. •

Halksız Demokrasi Olmaz

AYŞE CAN

ÖZAL HÜKÜMETİ geçtiğimiz günlerde politizasyonun zarar verdiğini, bu nedenle halkın depolitize edilmesi gerektiğini resmen açıkladı. Bunu sağlamak için de çeşitli sınıf ve katmanların örgütlerine Anayasa'yla Sendikalar Yasasıyla, Dernekler Yasasıyla getirilen siyasi kısıtlamalara sonuna kadar sahip çıkacaklarını belirtti.

Depolitizasyon, halkın siyasetten uzaklaştırılması, politikada söz ve karar sahibi olmasının engellenmesidir. Halktan istenen, seçimden seçime oyuncuların belirlenmesi ama kendilerinin oyun dışı kalması, yönetime katılmamasıdır. Özal hükümeti ve temsil ettiği tekelci gruplar da zaten başından beri kitlelerin kendi gerçek yararlarını görerek bilinçlenmelerine engel olacak her çareye başvuruyorlardı. Bunun için bireylerin düşüncesini, isteklerini, faaliyetlerini politikadan arındırmak için, ilgisini dağıtacak, düzene psikolojik uygunluk sağlayacak tüm araçlar kullanıldı. Dallas türü Amerikan dizileri günlük yaşamımızın bir parçası oldu. Seks filmlerinin, kitaplarının, dergilerinin sayısında inanılmaz artışlar oldu. İlginin yönlendirilmesine, zamanın doldurulmasına Özal'lar ailece katıldı. Bayan Özal ne giydi, ne taktı, nereye gitti, Zeynep kiminle evlendi, ne zaman hamile kaldı? En iyi davulcu Asım mı? Özal'lar barıştı mı? Efe hangi marka araba aldı vb. konular günlük basınımızın vazgeçilmez haberleri arasında yer aldı. Bu arada kitapçıya uğrama alışkanlığı olanlar da unutulmadı. Onlara da yoz bunalım edebiyatı sunuldu. Ezildiğini iddia eden kadınlarımıza kurtuluş yolu gösterildi: Feminizm. Düşünceyi tüketime yöneltmeyi amaçlayan, kof umutlara bel bağlatan milyarlık piyangoyu da bu arada analım. Tam bunlara rağmen depolitizasyon mayası tutmayınca, Özal hükümeti bunu bir de dolaysız yoldan anlatayım diyerek, halkımıza seslendi: Politikadan uzak durun.

Batı demokrasisinin temel özelliği, toplumda değişik düşüncelerin varlığını ve örgütlenme hakkını tanımasıdır. Her düşünce özgürdür, özgürce açıklanır, özgürce örgütlenir. Karar verme hakkının tek sahibi olan halk da ancak bu gerçekleştiğinde hangi siyasal düşüncenin iktidara gelmesi gerektiğini sağlıklı olarak belirleyebilir. Zenginliklerin belli ellerde biriktiği, kitle iletişim araçlarının da o ellerde olduğu, günlük yaşamın olağanüstü zorlaştığı günümüzde kişilerin tek başına doğru, kendi yararına olanı arayıp bulması çok güçtür. Demokrasi de siyasal yaşamın temelinde yönetenle yönetilen arasında diyalog vardır. Bu diyaloğu kitleleri temsil eden örgütler sağlar. Bu nedenledir ki sendika, meslek odaları, öğrenci dernekleri gibi baskı gruplarına siyaset yasağı konamaz. Yalnızca bir zümrenin düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne sahip olduğu düzene demokrasi denemez.

KİM, NİÇİN POLİTİKA DIŞI TUTULMAK İSTENİYOR?

Anayasa ve yasaların sınırlarını çizen, hükümete başbakan veren tekellerin, holdinglerin politika yapmasının zararlı bulunmadığı açık. Ama işçi, memur, köylü, öğrenci politika dışı kalmalı. İşçi, köylü üreten bir robottan farksız olmalı. Ücreti ödenmese de ürünün taban fiyatları çok düşük de olsa susmalı. Memur görevini yapmalı, haklarını aramak için örgütlenmemeli. Yasal hakları da olsa, öğrenci dernek kurmamalı. Aydınlar antidemokratik uygulamalara, tabipler idam cezasına karşı çıkmamalı. Aksi halde ne olur? Hükümete göre 12 Eylül öncesine dönülür. Böylece hayat pahalılığından teröre kadar tüm sorunların nedeni bulunmuş oldu: Halkın politize olması. Oysa gerçek neden başka. ABD emperyalizmi ve tekellerin güdümündeki Özal hükümeti halkın çoğunluğunu temsil etmediğini biliyor. Parlamenter görünüm altında, bu güdümlü yönetimini sürdürmeyi amaçlıyor.

Sofradan, ücretten, taban fiyatlarından, iş güvencesinden, sendika kurma, grev yapma hakkından götürülenler yetmedi. Emeklilik yaşının artırılması yetmedi. Hele bir kıdem tazminatını da yok etsin, KİT'leri özel sektöre devretsin, işçiyi sözleşmeli personel yapsın, tekellere kâr, halka biraz daha efkar dağıtsın ki görevini tam yapmış olsun.

Özal halkı politikadan uzaklaştırmayı başaramayacaktır.

Halkımız kendi özlem ve beklentilerini karşılamayan yasalarla yönetilmek istemiyor. Kitleler, sorunlarına sahip çıkmalarını önlemeye yönelen depolitizasyona karşı çıkıyor. En büyük işçi kuruluşu Türk-İş'in tabanını oluşturan yüzbinlerce işçi, sendikal hak ve özgürlüklerini istemek, demokrasi taleplerini yükseltmek için İzmir mitingine hazırlanıyor. Parlamento dışı muhalefet demokratik yeni bir Anayasa, Kurucu Meclis ve erken seçim istiyor. Ziraat Odaları Birliği üreticiye dönük politikasına karşı çıktığı hükümeti TIR'ları devirmekle tehdit ediyor. Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, bıçak kemiğe dayanırsa kontak kapatıp, kepenk indireceklerini açıklıyor. Pazarları kapanan kadınlar, pazarcılar belediye basıyor. Hakları ödenmeyen işçiler fabrikaları işgal ediyor. Gecekonducular yıkıma karşı direniyor. Bu hareketlilik, depolitizasyonun kitlelerin talepleriyle bağdaşmadığının çok açık işaretidir.

Özal hükümetinin tekelci politikasına son vermek, sorunlarımıza sahip çıkmak, demokrasiye kavuşmak için yaşamın tüm alanlarında depolitizasyona karşı çıkmalıyız. Geleceğimiz hakkında söz ve karar sahibi olmamız buna bağlıdır. •

Bir Dava ve Tarih

REFİK KARA

Türkiye İşçi Partisi'in Kurucuları'nın, Merkez Yöneticiler'nin ve bir bölüm il ve ilçe yöneticisinin yargılandığı dava sonuçlandı. Daha önce sonuçlanan Diyarbakır il ve ilçe yöneticileri ve 34 TİP'linin yargılandığı ve 5-15 yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldığı Amasya davasından sonra, bu davada 4 kişi 12'şer yıla, 9 kişi 8'er yıla, 53 kişi 5'er yıla mahkum oldu. Türkiye'nin değişik il ve ilçe yöneticilerinden 200'e yakın TİP'linin yargılanması İstanbul Sıkıyönetim Mahkemelerinde sürüyor.

Böylesine geniş bir yargılanmanın konusu olan Türkiye İşçi Partisi 25 yıl önce 13 Şubat 1961'de kuruldu. Daha önceleri ağır baskı ve kısıtlama koşullarında varlığını sürdürmeyi başaran ama, kitleselleşemeyen demokratik ve sol düşünceler 27 Mayıs'ın da olumlu etkisi ile kabuğunu çatlattı. İşçi sınıfının hak mücadelesi içinde yetişen kadroların bir bölümü burjuva siyasetinden kopmanın zorunluluğunu kavramaya başladılar. İşçi sınıfı hareketi ile bilimsel sosyalast ideoloji daha yakın bir etkileşim içine girdi. Türkiye İşçi Partisi'ni kuran, sendikal hareketin en etkin ve bilinçli kesimini oluşturan İstanbul sendikacıları 1962'de sosyalist ve köklü demokratik dönüşümlerden yana olan aydınları partiyi güçlendirmeye çağırdılar. Böylece Türkiye İşçi Partisi işçi sınıfının doğrudan girişimi ve pratikte kendi dışında yürütülmekte olan ülke politikasına parlamento da dahil her alanda ağırlığını koyma kararının bir sonucu olarak, siyasi platformdaki yerini aldı.

TİP siyasi mücadeleye, günümüzde burjuva liderlerce dahi kabul edildiği gibi yeni bir ses getirdi. Yığınlara ulaşmaması için her yola başvurularak engellenmeye çalışılan görüşler, öneriler, dünyayı ve ülkeyi araştırma ve çözümleme yöntemleri toplumun bütün sınıf ve tabakalarında geniş yankılar buldu. Sosyalist düşünceler TİP'in eliyle fabrikalara, gençliğe, en ücra köylerdeki köy emekçilerine kadar ulaştı. Bu kesimlerin önemli bir bölümünü siyasi mücadele platformuna çekti.

Yasaları yapanlar ve yasakları koyanlar bir zaman için toplumsal gelişmenin doğrultusunu ve biçimini de saptama gücüne ve yetkisine sahipmiş gibi görünürler. Ama sürekli olumlu ve ileriye yönelen tarihsel gelişme, verilen kararları kendi mantığına göre yeniden yargılar. Son hükme ulaşır.

TİP'in 1965 seçimlerinde 15 milletvekilliği kazanarak parlamentoda grup kurmayı başarması ile, sosyalist düşünce ve getirdiği önerilerin etkinliği önemli bir sıçrama gösterdi. 1965-1969 yılları arasında parlamentoda bugüne kadar hâlâ bir örneği görülmeyen muhalefet geliştirildi. Ayaklar altına alınan ulusal bağımsızlık sorununu, sayısı ve kapsamı devletin en sorumlu kişilerince dahi bilinmeyen, ülkemizi sonu felaketlerle bitecek ağır yükümlülükler altına sokan ikili anlaşmalar sorununu ve NATO olayını sergiledi. Emekçi halkın içinde bulunduğu kötü koşulların bütünü ile kapitalist gelişmenin sonucu olduğunu kanıtladı. Sanayinin dışa bağımlı, işbirlikçi ve talana dayanan yapısını gün ışığına çıkardı. Günümüzdeki bunalımın kaynağı, kaynakları israf eden, bir avuç azınlığı daha çok zengin eden ve toplumsal adaletsizliği yaygınlaştıran kapitalist sanayileşme yerine demokratik planlamayı, kaynakların akılcı ve emekçilerden yana kullanılmasını ve sürekli bir gelişmenin temellerininatılmasını savundu. Demokratik hak ve özgürlüklerin önündeki engellerin kalkması için mücadele ettiği gibi, varolan, ancak kullanılmaması için fiili ve zorbaca engellerin çıkartıldığı hakların kullanılmasına önderlik etti. Her türlü ayrımcılığa karşı mücadele etti.

Bu çabaların işçi sınıfına yansıması önemli gelişmelere yol açtı. Başlangıçta sendikacıların oluşturduğu TİP, etkinliğini artırdıkça sendikal hareket içinde yeni bir akımın ortaya çıkışına ve gelişmesine önayak oldu. Ricacı, kaşarlanmış, düzenle uzlaşmış ve bu nedenle köklü değişimlere karşı çıkan sınıf uzlaşmacılığını temelinden sarstı. Sendikacılığı ve sorunların çözümünü ücret artışı ile sınırlı görmeyen, geniş bir demokratik ve ileri dönüşümler için mücadeleyi öngören, işçilerin gücüne dayanan ve işçilerin sendikal mücadeleye söz ve karar hakkına sahip olarak katılımları gereğini savunan bir sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışı yaygınlaştı. Ve sınıf uzlaşmacıları örgüt içi demokrasinin temel işleyiş ilkelerini çiğneyerek bütün güçleri ile yeni gelişen akımı tasfiye etmeyi amaçlayınca iki değişik görüş tek bir konfederasyon çatısı altında barınamaz duruma geldi. Daha kurulduğu andan başlayarak yoğun tartışmaların ve önemli gelişmelerin kaynağı olan DİSK, 13 Şubat 1967'de TİP'li sendikacılar tarafından kuruldu.

Ancak olumlu gelişmeleri çok önemli olumsuzluklar köstekleme kteydi.

Başka ülkelerde de örnekleri görüldüğü gibi yoğun ve uzun süren baskı dönemlerinden çıkarken bir daha tekrarlanmamak üzere sosyalist, radikal, reformist ve küçük burjuva, hatta bazı burjuva demokrat akımlar birbirlerine karışmış halde bulunurlar. Ve ilk adımlar çoğunlukla ortak atılmaya başlanır. 1960 sonrasında TİP'de de böyle oldu. Toplumsal dönüşümler konusunda gerçekte değişik görüşlerin savunucuları kendi görüşlerini de sosyalist olarak tanımladılar.

Başlangıçtaki toparlanmanın yanı sıra, değişik eğilimler bir anlamda zorunlu ve olumlu olan kendi kimliklerini kazanma sürecini de yaşıyorlardı. TİP'in demokratik ve

toplumsal muhalefeti parlamento içinde ve dışında uyumlu ve birbirini destekleyecek biçimde yönlendirdiği dönemlerde ayrışmalar büyük sarsıntılara neden olmadı. Ancak 1968'den başlayarak gündeme gelen yeni sorunlar yeni yanıtlar gerektiriyordu. Buna karşın ülkemizdeki teorik ve deneyim birikiminin yetersizliği, büyük bir dikkat ve özenle çözümlenmesi gereken temel sorunların sağlıklı çözümlere kavuşturulmasını engelliyordu. Bu nedenle ayrışma süreci, birlikte ortak bir geleceğe yürüyen siyasi akımların anlaşmazlıklarını aşarak yer yer düşmanlıklara dönüşen, ağır kayıplara yol açan çatışmaları içeren bir gelişme durumuna geldi.

Bu süreç boyunca TİP, sosyalist kimliğini geliştirip sağlamlaştırdı. İşçi sınıfının ve onun partisinin siyasi mücadeledeki temel ve önder olması durumunu ısrarla savundu . Kestirme çözümler peşinde koşan cuntacı ve küçük burjuva radikal görüşlere karşı çıktı. İşçi sınıfının ülkemizde dönüşümlere öncülük edebilecek güçte ve yetenekte olduğunu savunarak, açıkça işçi sınıfının niteliğini yadsıyan, popülist akımı dışladı. 1970 Ekim'inde yaptığı 4. Büyük Kongre'si ile niteleksel bir sıçramayı gerçekleştirdi. Ancak yine de içinde oluştuğu koşulların ağır izlerini taşıyordu. Ve bu izler tozun dumana karıştığı karmaşayı durdurmasını sağlayacak bir etkinlik göstermesini engelliyordu.

1971 yılına yaklaşırken ülkenin ufkunda kara bulutlar toplanmaya başladı. Ekonomik ve toplumsal bunalımın emekçi halk aleyhine demokratik ve ekonomik kısıtlamalarla giderilmesi amaçlanıyordu.

TİP, ordunun siyasi sorunların çözümünde bir araç olarak kullanılmasına karşı çıktı. 12 Mart muhtırasından bir ay önce yaptığı açıklamada şu görüşleri savundu.

"....ordu, devletin tarafsız gücü olacaksa, işçi ve emekçi sınıflar ile burjuvazi arasındaki mücadeleye karışmaması, taraf tutmamasıve sadece yurt savunması ile ilgilenmesi gerekir. Ordu kademelerinde bulunan bazı kimselerin ve Milli Güvenlik Kurulu'nun belirli tasarruf ve davranışlarını eleştirmek en tabi demokratik bir hak ve hatta görevdir."

TİP tehlikenin bir iç çatışma ve çelişkiler yumağı biçiminde gelişmesine ve zaman zaman yanıltıcı görünümler almasına karşın, özünü ve hakim niteliğini gördü, "Faşizme Hayır Kampanyası"ile tavır aldı.

Ancak demokratik ve sol güçler olumlu sonuçlara ulaşmalarını sağlayacak ortak bir tutum içinde olamamalarının acılı sonucunu tattılar. 12 Mart döneminde diğer demokratik ve sol örgüt ve akımlarla birlikte TİP'de kapatıldı, yöneticileri yargılandı ve mahkum edildi.

Toplumsal ve politik hareketler nesnel koşulların bir sonucu olarak ortaya çıkar ve toplumun gereksinimlerine cevap verir. Bu nesnel durum varolmaya ve gelişmeye devam ettiği sürece, insan düşüncesine yansımaması olanaklı değildir, onları sarsar ve çözüm aramaya zorlar. Hattâ eğer biçim olarak somut değişikliklere uğrasalar bile, bu koşullardan kaynaklanan hareketler ve gereksinimler zorunlu olarak varlıklarını sürdürürler.

Yeni bir dizi koşullar altında, 1 Mayıs 1975'te Türkiye İşçi Partisi yeniden kuruldu.

1980'de demokrasi yeniden kesintiye uğradı. Bu sonuçta başka temel etkenlerin yanı sıra, 1971'de olduğu gibi, demokrasiyi koruyacak ve daha ileri dönüşümlere önderlik edecek güçlerin toparlanamaması da önemli bir rol oynadı. Sol güçlerin tek bir çatı altında birleştirilmemesinin ve demokratik cephenin oluşturulamamasının ortak sorumluluğunu Türkiye İşçi Partisi de paylaştı.

Yazıyı bitirirken, alternatif önermek gibi çok önemli bir soruna atıfta bulunmak yararlı olacaktır.

1978'de Türkiye İşçi Partisi "1978-1982 Demokratikleşme İçin Plan" başlıklı kapsamlı bir çalışma yayınladı. Bu çalışma ülkenin hemen her alanı değerlendirilerek, anti-tekel bazda dönüşümler öneriyordu. Ülkedeki bunalım tartışılıyor, bu bunalımın tekelci yapının bir sonucu olduğu belirtiliyor ve bunalımdan çıkış önerileri geliştiriliyordu. Bu çalışma ülkemizde halen uygulanmakta olan tekelci 24 Ocak politikasına karşı bir alternatif olma niteliğindedir.

Yasaları yapanlar ve yasakları koyanlar bir zaman için toplumsal gelişmenin doğrultusunu ve biçimini de saptama gücüne ve yetkisine sahipmiş gibi görünürler. Ama onların kendileri de toplumsal gelişmenin nesnel yasalarına bağımlıdır. Sürekli olumlu ve ileriye yönelen tarihsel gelişme, verilen kararları kendi mantığına göre yeniden yargılar. Son hükme ulaşır. •

Öz Gıda-iş ve Petrol-İş güçbirliği ve dayanışma kararı aldı

Hak-İş'e bağlı Öz Gıda-İş ile Türk-İş'e bağlı Petrol-İş Sendikasının istanbul şubeleri işçi sınıfının birliğinin sağlanmasında önemli bir adım atarak, yetkili oldukları Ünilever ve bağlı fabrikalarda hayata geçirilmek üzere birlik ve dayanışma kararı aldılar. Şube yöneticileri ile işyeri temsilcilerinin katıldığı bir toplantıda alınan kararda, işkolları farklılığının önemli olmadığı, birlik ve dayanışmanın salt toplu sözleşme dönemleriyle sınırlanmayıp sürekli olması gerektiği, anılan kuruluşlarda yetkili olan sendikaların her türlü desteği karşılıklı olarak yapacakları açıklandı ve "bütün bu kararların alınmasında içinde bulunulan ekonomik ve yasal zorlukların aşılması gereğinin önemli bir etken olduğu" belirtildi.

Bu karar ile ilgili olarak Öz Gıda-İş Sendikası Bakırköy Şubesi Başkanı Mustafa Paçal ile Petrol-İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı Fadıl Karakaş birer konuşma yaptılar. Öz Gıda-İş Başkanı konuşmasında şöyle dedi:

"12 Eylül 1980'den bu yana, iktidar sistemli olarak işçi sınıfının kazanılmış haklarını gasbetmeye çalışmaktadır. Bu nedenle işçi sınıfının birliğinin sağlanmasında önemli olanın sendika farklılığı olmadığı açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu konuda çok sıkıntı çektik. Çekilen sıkıntıları aşmanın zamanı gelmiştir. Biz Ünilever'de çok önceden belirlediğimiz ilkeleri ancak şimdi gerçekleştirebiliyoruz. Sermaye, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik haklarına saldırmaktadır. Buna en güzel yanıt işçi sınıfının birliği ile sağlanabilir. Aksi takdirde sermayenin böl ve yönet politikasına alet olmuş oluruz."

Petrol-İş İstanbul Şube Başkanı Fadıl Karakaş ise işçi sınıfının bakış açısından olayların değerlendirilmesi durumunda, mutlaka işçi sınıfının birliği ilkesi doğrultusunda bir bakışın olması gerektiğini belirterek "Bu tür güçbirliğinin sağlanmasında ve dayanışma kararlarının alınmasında sendika ayrımı gözetilmemesinin önemli yararları bulunmaktadır. Biz şimdiye kadar tek vücut olamamanın zararlarını çok gördük. Bu birliklerin sağlanmasıyla artık işçi sınıfı kendi yolunda önemli adımlar atmış olacaktır" şeklinde konuştu.

Konuya ilişkin görüşlerini açıklayan işçi temsilcileri ise, İzmir mitingine kitlesel olarak katılınması gerektiğini söylediler.

Bu arada sendika yetkilileri Kıdem Tazminatı Fon Tasarısı ile ilgili olarak Parlamentoya yığınlar halinde telgraflar çekildiğini de açıkladılar.

İşçiler kıdem tazminatı fon tasarısını kabul etmeyecektir

AHMET ERDEM

İŞÇİ HAKLARININ budanması Türkiye'de görülmemiş boyutlara ulaşıyor. Bir yandan 1936 yılında kazanılan kıdem tazminatı tehlikeye sokulurken, diğer yandan emeklilik hakları 2033 yılına kadar ipotek altına alınıyor. İşçilerin hakları neredeyse bir yüzyılı kapsayacak şekilde budanıyor.

Geçen ay başında kesinleşen Sosyal Sigortalar Kurumu yasa değişikliği, onbinlerce işçinin kazanılmış haklarını şöyle yoketti:

SSK'nın emeklilere ödeyecek parası azalıyor denerek, 1971 yılından sonra sigortalı olanların emeklilikleri geciktirildi. 1972 yılında 18 yaşındayken işe giren bir erkek işçi, emekli olmak için 1997 yılı yerine 2000 yılını bekleyecek.

Oysa SSK 95 milyarı aşan alacağını tahsil etse buna gerek kalmazdı.

1976 yılında sigortalı olan 18 yaşındaki bir işçi 2001 yılı yerine 2006 yılında emekli olabilecek.

Oysa SSK, topladığı primleri yüzde 30'luk devlet tahvili yerine yüzde 50'lik hesaplara yatırsaydı, genç işçilerin beş yılı gaspedilmezdi.

1981 yılında işe giren 18 yaşındaki bir işçinin emekliliği, yeni yasa ile 7 yıl geciktirilecek. Bu işçi, 25 yıl yerine 32 yıl çalıştıktan sonra emekli olabilecek.

Oysa Türkiye'de ücret düzeyi bu denli düşük olmasa, SSK'nın gelirleri emekli aylıklarının ödenmesi sorun olmazdı.

Bugün henüz 13 yaşındaki bir çocuk 1991 yılında 18'ine girip sigortalı olduğunda emeklilik için 2033 yılını ve 60 yaşını bekleyecek. Eski yasaya göre 17 yıl daha fazla çalışacak. Böylece, çıraklığı ile birlikte 47 yıl çalışmış olacak.

Görülüyor ki, son yasa değişikliği işçilere hiç olmazsa çocukları için umutlu olma hakkını bile çok gören bir düşüncenin eseri. Genç işçiler ile kıdemli işçilerin "gelecek güvencesi" için ortak uğraş vermelerini engellemek için ise, değişik bir yöntem uygulandı. Sigortalılığı 15 yıldan fazla olan işçiler son değişiklik kapsamı dışında tutuldu.

Elli yıldan bu yana uygulanan kıdem tazminatını ve işgüvencesini yoketme planları, bu ay içinde sahneye konacak. Bu konuda da basit bir kurnazlık taktiği ile genç işçiler ve kıdemli işçiler arasında ayrım öngörülüyor. Kıdemi 15 yıldan fazla olanlar değişiklik kapsamı dışında tutulacak. Yeni fon tasarısıyla iflas eden şirketlerin işçilerini koruma bahanesiyle yarım yüzyıllık bir hakka el uzatılıyor. Bunun için uygulanacak çok basit bir yol var. Batı ülkelerinde olduğu gibi "iflasta işgüvencesi" adı ile üç maddelik bir yasa çıkarılır ve kıdem tazminatları iflas masasındaki alacak sırasının başına alınır. Birikmiş ücretlerden sonra gerekirse stoklar, makinalar satılıp, tazminatlar ödenir.

Ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı böyle yapmıyor. Kısa yolu bırakıp tazminatı budamak için dolambaçlı bir yolun izlenmesi tercih ediliyor. Fon yönteminin, Karaköy'den Eminönü'ne gitmek için Galata köprüsünden geçmek yerine Eyüp'den dolaşmaktan farkı yok. Kısaca bu yöntemle kazanılmış haklar "gürültüye getirilip" yokedilecek.

Devir, hesap devri dendiğine göre, bir hesap da biz yapalım. TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) tezgahında planlanan oyunu rakamlarla görelim:

10 yıl kıdemli bir işçinin brüt ücretini 70 bin lira olarak kabul edelim. İkramiye ve diğer sosyal yardımları da hesaba kattığımızda, bu işçi bugün yaklaşık 1 milyon 200 bin lira kıdem tazminatına hak kazanıyor.

Planlanan yeni fon sistemine göre kıdem tazminatı ancak emeklilik durumunda ödenecek. Emeklilik yaşı ve yılı zaten sosyal Sigortalar Yasası ile geciktirildiği için, işverenlerin ilk kar artışı buradan sağlanıyor.

10 yıllık işçi için, işveren her ay brüt ücretin yüzde 8,5'u kadar prim ödeyecek. Her bir çalışma yılı için fonda brüt bir maaş birikecek. Bu işçi hazırlanan yasaya göre işten çıkarıldığında ise, kendisine fonda biriken paranın yüzde 48'i kadar (yarısı bile değil!) bir ödeme yapılacak. Yani, işçiye ödenecek Tazminat 336 bin lirada kalacak. Böylece bir kalemde 864 bin liralık tazminat yokedilecek. Üstelik işçiye verilecek bu tutar, borç olarak ödenecek! Eğer geri ödenmezse işçinin kıdem tazminatı sıfırlanmış olacak. İşçi, işsizlik günlerinden sonra düşük ücretli bir işe razı olacağı için, bu parayı çok büyük bir olasılıkla geriye ödeyemeyecek ve emeklilikteki tazminatı da yanacak. Çünkü, bu çok düşük işsizlik ödemesi bile aşağıdaki koşulların gerçekleşmesine bağlı bulunuyor:

EĞER...

I. İşveren fon kesintisi düzenli öderse...(SSK primlerini ödemeyenlerin bu konuda hiç de aceleci davranmayacakları şimdiden kestirilebilir)

I. Fonda biriken paradan kredi alan işverenler bu parayı zamanında geri öderse...

III. Fon işlemleri, SSK emeklilik işlemleri gibi aylarca sürmezse...

2,5 milyon işçinin 2 trilyona yaklaşan kıdem tazminatı alacaklarına el konurken başka amaçlar da güdülüyor:

- İşçinin işini kaybetmemek için, haksızlıklara ses çıkarmayacağı düşünülüyor.
- İşsiz sayısı daha da artınca, işçilerin daha düşük ücrete ve haklara razı olacağı hesaplanıyor.
- Yatağına işini kaybetme endişesi ile giren işçinin, sendikalarla bağını gevşeteceğine inanılıyor.

Kıdem tazminatı fon tasarısının çıkması ile işverenleri işçi çıkarmaktan caydırıcı hiçbir şey kalmayacak. Kitlesel işçi çıkarmalar başlayacak. İşçinin bir tür "birikmiş ücreti" olan tazminatlar ise, lüks tüketimin savurganlığı ile eritilecek. •

HUKUK KÖŞESİ

İbranameyi imzalamadan önce...

İMZA ATMAK çoğu kez başımıza dert olur. Keşke imzalamasaydım diye herhangi bir kağıt parçasını ya da belgeyi imzaladığı için yakınmayanımız yoktur. Örneğin, bir adam vardır, tüccardır ve senet imzaladığı için pişmandır. Bir başkası, dilekçe imzaladığı için nedamet getirmektedir.

Bizlerin yakınması ise, imzaladığımız yazıyı okumamamızdan kaynaklanıyor.

Çoğumuzun yaptığı yanlıştan sözediyoruz; **işten çıkışlarda işverenin uzattığı kağıdı, yani ibranameyi okumadan ve düşünmeksizin imzalamaktan.**

Bu alışkanlığı edinmediğimiz için sürekli kaybeden bizler oluyoruz. Sonra da sendikaların hukuk bürolarında söylenen sözler şunlar oluyor:

"İşveren beni işten çıkardı. Haklarımı da eksik verdi. Ama ihbar ve kıdem tazminatlarımla tüm alacaklarımı aldım diye kağıt imzalattı."

Yani, ışın türkçesi, işveren "şu kağıdı imzala" dedi, siz de imzaladınız.

Bu durumda ne yapılır?

Evet, bu durumda ne yapılmalıdır? Söylenecek ilk söz, imza atıldıktan sonra, işveren, eksik ödediği ya da ödemediği hakları tamamlama yoluna gitmiyorsa aleyhine dava açılır.

İBRANAMENİN TANIMI VE HUKUKTAKİ YERİ

İbraname ya da hukuktaki deyimiyle ibra sözleşmesi, varolan bir alacağı ortadan kaldırmayı amaçlayan bir sözleşmedir. Yani, iki taraflı hukuksal bir sözleşmedir. Bu bakımdan, ibranamenin işçinin imzası olmaksızın düzenlenmiş olması, işverenin borcundan kurtulması için yeterli değildir.

İbraname ya da ibra sözleşmesi İş Yasasında düzenlenmemiştir. Yalnızca Borçlar Yasasının 111. maddesinde "Başkası Lehine Şart" bağlığını taşıyan ibra kurumuna değinilmiştir. Bu nedenle, uygulamada, işçi-işveren ilişkilerinde çok rastlanan ibra sözleşmeleri ile ilgili düzenleme boşlukları mahkeme kararlarıyla doldurulmuştur.

YARGITAY KARARLARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 27.4.1983 tarihli bir kararında, "işçinin işverene verdiği ibranamenin, kural olarak işverene yapılmış olan ödemeyle bağlayıcılığı asıldır. İşçiye yapılmış olan ödemelerin tutarını belirleyen ve ibraname adı altında düzenlenmiş olan belgeler makbuz niteliğini taşır," denilmektedir. Yani, **ibraname dediğimiz bu yazılı belgelerde, miktarlar ayrıntılı olarak belirtilmişse, belirtilen miktarlar dışında kalan haklar saklıdır.** Örneğin, gerçek alacak miktarı 100 bin lira olduğu halde, bir ibranamede yazılı miktar 50 bin lira ise, kalan 50 bin liralık alacağın talep hakkı saklıdır.

İBRANAMENİN GEÇERLİLİK KOŞULLARI

1- Önce, taraflar sözleşme yapma yeterliliğine sahip olmalıdır. Makul surette hareket etme yeteneğine sahip, 18 yaşını bitirmiş ve kısıtlı (zihinsel faaliyetleri yetersiz) olmayan kişiler Medeni Yasa uyarınca sözleşme imzalama yeterliliğine sahip sayıldıklarından, ibraname de imzalayabilirler. Ama bu koşullara sahip olmayanların yasal temsilcileri (vasi) ninde olması koşuldur.

2- Sözleşme, tarafların özgür iradeleriyle yapılmalıdır. Taraflar, aldanma, aldatma, korkutma nedenlerinden biriyle sakat bir sözleşmenin hükümsüzlüğünü öne sürebilirler. Çalışmayaşamında, işverenlerin işçilere ibraname imzalatmak için bu yollardan herhangi birini seçtiklerine sürekli olarak tanık olunmaktadır. Hatta bir Yargıtay kararında doktrine göndermede bulunularak, "işverenin işçiyi imzaladığı belgenin önemi hakkında uyarmama" dahi yanıltma nedeni olarak sayılmaktadır. (Yarg. 9. H.D., 24.1.969, E.8140, K.476).

ASLOLAN HER KAĞIDI İMZALAMAMAKTIR

Yine baştan söyledikİerimize dönersek; asıl olan işverenin uzattığı her kağıdı imzalamamamaktır, yapılacaksa, çalışma süresine göre hakedilen tutarlar güvenilir bir kaynaktan, örneğin sendika hukuk bürolarından öğrenildikten sonra ibraname başlıklı yazı iyice okunmalı ve sonra imzalanmalıdır. Eğer, yazıdaki ifade açık değilse, işçi temsilcisine ve sendikaya danışılmalı, en önemlisi de imzalanacak her ibranameye diğer yasal haklarım saklı kalmak kaydıyla biçiminde bir cümle eklenmelidir. Zateniyi niyetli olduğunu öne süren hiçbirişveren bu cümlenin ibranameye yazılmasına karşı çıkmayacaktır.

Good-Year grevini kim durdurdu?

6 Ocak günü 1986 yılının ilk büyük grevi Good Year'da başladı. Toplam 800 kişinin çalıştığı işyerinde, 620 işçi grev kararına uyarak işi bıraktılar.

İki yılı aşkın bir süredir yetki uyuşmazlığı içinde olan Good Year'da yetkiyi, Özlaspetkim-İş mahkeme kararı ile 15 Ağustos 1985'te aldı. Ancak, Kiplas ile yapılan görüşmelerde ücretlerde kısmen, hafta tatilinin nasıl olacağına ilişkin konularda ise hiçbir anlaşma sağlanamayınca, sendika grev kararı almış ve yılbaşında da uygulamaya koymuştu.

Sendika ve işçilerin umutla baktıkları grev, 9. günün sonunda "garip" bir biçimde sona erdirildi!

Kocaeli Valiliğinde Kocaeli Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube Müdürü aracılığında taraflar biraraya geliyor ve daha önce Kiplas'ın önerdiği, ama sendikanın kabul etmeyip greve gittiği maddeler, Kiplas'ın istediği biçimde kabul oluyor...

Yasada açıkça arabulucunun kimler olacağı belirtilmişken, Valilik'te Siyasi Şube Müdürü'nün "aracılığı" ile nasıl "işbitiriliyor", bunu anlamak olası değil. Bilebildiğimiz kadarı ile Siyasi Şube'ye yasada böyle bir görev verilmemiştir. Yasaklara karşın sendikaların grev kararı alıp uygulamasının önüne geçmenin son şekli "siyasi polis"e arabuluculuk görevi vermek mi?

SUNGURLAR

Boş tencereli yılbaşı eylemi

Sungurlar işçisi tam dört yıldır ücretlerini eksik ve geç alıyor. Ücretlerinin ödenmemesi nedeniyle 1980'den sonra üç kez şalter indiren, yemek boykotu yapan Sungurlar işçileri, önemli dersler alınacak bir mücadele yürütüyor.

Bu mücadeleye şimdi işçilerin eşleri de katıldı.

31 Aralık 1985 sabahı erken saatlerde çocuklarını da alarak fabrika bahçesinde toplanan elleri boş tencereli 200 kadar kadın, Sungurlar işvereniyle görüşme isteğinde bulundular. "Yanlarına inip yüzüme mi tükürteceğim," diyen işverenin görüşme isteğine yanıtı, fabrikaya polisleri doldurmak şeklinde oldu.

Altı saati aşkın bir süre fabrikadan ayrılmayan işçi eşleri sendika yöneticileri ve işyeri temsilcilerinin açıklamalarından sonra işyerini terketmeye hazırlanırken, polis olaya müdahele etti. Polisin "zor kullanacağını" açıklaması üzerine kadınlar fabrikayı terketmekten vazgeçerek, "Polis bizden değil, çalıştırdığı işçinin parasını ödemeyen işverenden hesap sormalı. Evimize gidip de ne olacak? Millet yılbaşı kutlarken biz soframıza kuramayacağız. Bırakın bizi polis çıkarsın" şeklinde konuştular. Sendika yöneticileri ile polis arasında sert tartışmalar çıktı.

Toplantı sırasında olay yerine giden dergimiz muhabiri işçiler, işçi eşleri ve sendika yöneticileriyle konuştu.

Sendika işyeri baştemsilcisi Hüseyin Demir, dört yıldan bu yana ücretlerinin üçte bir oranında ödendiğini, sosyal haklardan hiç sözedilmediğini belirterek, "Ayda 10 bin lira ödeniyor. Her birimizin 500-600 bin lira alacağı bulunuyor. Toplam alacağımız ise, 100 milyondan fazladır. Bu arada üretim kesintisiz sürüyor. En son yılbaşı öncesi 10'ar bin lira ödediler. Bu parayla ev mi geçinir? Evlerde huzur kalmadı" dedi.

Görüştüğümüz işçi eşlerinden Sevim Özbey, "Kirayı ödeyemediğimiz için evsahibi evden çıkardı. Dört ay sokakta yattık. Sokakta yatıramadığımız için kızımızı Örnektepe'deki akrabalarımızın yanına yolladık. Bir yatak yorgandan başka herşeyi elden çıkardı. Borcumuzu ödeyemedik diye bakkal ekmek vermiyor. Beş çocukla perişanız" sözleriyle durumunu anlattı.

Tüm bu olaylara ilgili olarak görüşlerini açıklayan İşyeri Müdürü Yusuf Rende, şirketin dört yıldır 'darboğazda' olduğunu öne sürerek, "İşçilerimizin durumunun bilincindeyiz. Haklarını almaları için yasal yolları her zaman açık tuttuk. Alacaklarımızı tahsil ettiğimiz ölçüde ödeme yapıyoruz" şeklinde konuştu.

IŞÇI SINIFI ÇARESİZ DEĞİLDİR

Bu sözleri tepkiyle karşılayan Otomobil-İş Sendikası Mecidiyeköy Şube Başkanı Yusuf Türkoğlu, dergimize yaptığı açıklamada, "İşveren, işçiler için yasal yolu açık tuttuk" demekle onları çaresiz bırakacağını sanmasın. Ücret ve sosyal hakların alınması yeni yasal düzenlemeyle zorlaştırılmış durumda. Bunun için mahkemede dava açmak gerekiyor. Eski yasada yeralan hak grevi kaldırıldı. Ama işçi sınıfı hiçbir zaman çaresiz değildir. Tarihsel pratik bunun örnekleriyle doludur," dedi.

Yusuf Türkoğlu, ayrıca işverenin bu uygulamasıyla 1982 Anayasasına da aykırı davrandığını belirterek, ücret ve sosyal haklar ödenmeksizin yaptırılan çalışmanın Anayasaya göre angarya olduğunu, dolayısıyla işverenin suç işlediğini ifade etti.

Tekel'de işçiler haklarını almak için dava açıyorlar

Geçen sayımızda yeralan Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ndeki milyarlık usulsüzlük ile ilgili yazımız önemli etkiler yarattı. Yayınımızdan sonra, Bağımsız Gıda-İş sendikasının girişimleri ile, altı Tekel Bira Fabrikası işçisi adına İstanbul İş Mahkemesinde dava açıldı.

Davacı işçiler 1981 yılına ait ikramiye farklarının hiç ödenmediğini, ayrıca, işverenin 1982, 1983 ve 1984 yıllarına ait farkları öderken ibraname almak istemesi yüzünden, işçilerin bunu kabul etmeyerek bu üç yıla ait farklarını da almamış olduklarını belirtiyor ve yasal faiz alacaklarının da ayrıca hesaplanarak, davalı Tekel İşletmeleri'nden alınmasını talep ediyorlar.

Son dört yıl için, toplam onaltı iş günü alacağı olarak; Mahmut Şengül'ün 60.680 TL, Fehmi Maden'in 62.304 TL, Hüseyin Karasu'nun 29.388 TL, Dursun Ali Oral'ın 59.036 TL, Süleyman Asil'in 28.836 TL ve Hasan Kaşkır içinde 62.798 TL'lik hak alacağı için dava açıldı.

Ayrıca, Kartal Nöbetçi İş Mahkemesi'ne de, Cevizli'de kurulu bulunan İstanbul Tekel Sigara Fabrikası işçilerinden bir kısmı, dava açma hazırlığı içindeler.

Geçen bir ay süresince Telel İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nden hiçbir ses çıkmadı. Eskilerin deyimi ile sükut ikrardan mı geliyor, yoksa olayın üstüne gitmeyip "işin" unutulup gideceğini mi düşünüyorlar?

TOLEYİS

Sınıf bilinci, geçmişten ders çıkartmayı bilmektir

BUGÜN Toleyis'de bir bunalım yaşanıyor. Geçtiğimiz yılın Temmuz ayında yapılan Olağanüstü Genel Kurul'da, ilerici-demokrat grupların, gerici-uzlaşmacı çizgiler karşısında ortak hedefler için güçbirliğine gidememeleri ve seçimlerde bölünmeleri bunalımın başlıca kaynağı. Toleyis'de geleceği belirleyebilmek için, geçmişin doğru bir biçimde değerlendirmesini yapmak ve hatalardan gerekli dersleri çıkarmak, bize, gelecekte tutmamız gereken doğru eylem biçimini gösterebilmesi bakımından zorunludur.

Geçmişte tutulan yol, hataları ve doğruları ile birlikte bizimdir. Bugün yapılması gereken; geçmişin günahının kimde kalacağı ve bu yükü kimin üstleneceği değil, aynı ya da başka biçimdeki yanlışları bir kez daha yapmamaktır.

Temmuz ayındaki olağanüstü Genel Kurul'da seçilen yönetimin tabandaki desteği, toplamın üçte birinden daha azdır. Gerici ve uzlaşmacı yönetim, ilerici-demokrat gurupların hatalarından yararlanarak, ummadığı biçimde yönetime gelmiştir. Ve bu durumda ilerici-demokrat grupların doğru sendikal program içinde anlaşmaları halinde, yönetimde uzun süre kalamayacağını bildiğinden, sağlıklı bir biçimde oluşmuş delegelerin yerine, kendi gerici-uzlaşmacı çizgisine uyacak bir anlayış ve biçimde delege seçimleri yapabilmek için Erken Kongre kararı alarak, yerinde kalmayı sağlamaya çalışıyor.

Seçimle işbaşına gelmiş olan Marmara Bölge Şube Yönetimi, Disiplin Kurulu kararı ile görevden alındı. Bunun üzerine, 85 merkez delegesi, noterlik aracılığıyla Olağanüstü Genel Kurul isteminde bulundular. Davanın 14 Ocak'ta yapılan duruşmasında, bir ay sonra görüşülmesine karar verildi. Genel merkez de Ocak ayı içinde Ankara ve İzmir Şube kongrelerini yapmayı planlıyor. Mahkemenin, bir sonraki duruşmasında Olağanüstü Genel Kurul istemini dikkate almaması büyük bir olasılık olarak beliriyor.

Gelinen bu durumda ilerici-demokrat grupların, merkez Yönetimi'nin gerici-uzlaşmacı yüzünü açığa çıkarmak için; delege seçimlerinin nasıl bir yöntemle yapılmak istendiğini ve Toleyis'in geleceğinin nasıl bir anlayışa teslim edileceğini tüm tabana anlatmaları gerekiyor.

Otomobil-İş

Genel Kurul aşamasında

Otomobil-İş Sendikası'nın 139 delegesi tarafından olağanüstü genel kurula gidilmesi yolunda açılan davanın yanısıra Sendika yönetim kurulu tarafından 5-6 Nisan 1986 tarihinde olağan genel kurul yapılması kararlaştırıldı. Olağanüstü genel kurul istemiyle ilgili olarak açılan davanın 21 Ocak günü yapılan oturumunda yargıç duruşmayı 31 Ocak tarihinde erteledi. Dergimiz bu sırada yayına girmiş bulunduğundan, anılan duruşmayla ilgili bilgi veremiyoruz.

Olağanüstü genel kurul yapılması talebiyle dava açan 133 delege, genel kurulun sendikanın eski şubelerindeki delegelerle yapılmasını istiyorlar. Otomobil-İş Sendikası'nın eskiden 13 bin civarında olan üye sayısı şimdi 55 bini bulduğundan, yapılacak genel kurulun demokratikliği üzerine tartışmalar çıkmıştı. Otomobil-İş Sendikası merkez yönetimi, bu tartışmalar üzerine sendikal demokrasi açısından olumlu bir karar olarak yeni üyelerin de seçme ve seçilme haklarını özgürce kullanabilmelerini sağlayacak olağan genel kurul kararı verdi. Genel kurul tarihi de 5-6 Nisan olarak tesbit edildi.

Dergimizin Mart sayısında Otomobil-İş Sendikasındaki gelişmeleri daha ayrıntılı verebileceğimizi umuyoruz. Şimdilik merak edilen, olağan genel kurulun "olağan koşullar altında" yapılıp yapılamayacağı.

Süper Ateş işvereni: "Ben ülkücüyüm, Kristal-İş'e gireni mahvederim..."

Ayazağa'da kurulu bulunan Süper Ateş İşyerinin işvereni Hasan Yalçıntaş çalışanların kitlesel biçimde Kristal-İş Sendikasına üye olmaları üzerine hemen 6 işçiyi işten çıkardı. MC dönemi TRT'sinin eski genel müdürü Nevzat Yalçıntaş'ın kardeşi olan Hasan Yalçıntaş'ın, "Ben ülkücüyüm. Kristal-iş Sendikası komünist bir sendika. Ben yıllardır bunlarla ülkücü olarak mücadele ediyorum. Bu sendikacılarla aynı masaya oturmam ve üye olanı da mahvederim," biçiminde ateşli nutuklar attığı bildirildi.

Süper Ateş işyerinde örgütlenen Kristal-İş Sendikası yetkilileri, 229 işçi çalışan işyerinde çalışanların yüzde 80'inin sendikalarına üye olduğunu, işveren vekilinin bu gelişmeyi hazmedemeyerek, şimdiye kadar 6 işçinin işine son verdiğini, gerekli girişimlerde bulunulacağını belirttiler.

Öte yandan işyerinde çalışan 40 işçi ile birlikte, işten çıkarılan 6 işçi, 24 Ocak 1986 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı'na ve Valiliğe bir şikayet dilekçesiyle başvurdular. İşçiler şikayet dilekçelerinde işverenin, "Ben örgüt üyesiyim. Ankara'yı bağladım. İstediğim işçiyi atarım ve tazminat vermem," dediğini belirterek, adli soruşturmanın çabuklaştırılmasını istediler.

Ancak Vilayet yetkilileri dilekçede işverenin sendikayı "komünist" diye suçladığını, bu yüzden dilekçenin Emniyet Birinci Şubeye verilmesi gerektiğini, Şubenin Kristal-İş Sendikası'nın "komünist olup olmadığını araştıracağını" söylediler. Bu olaya çok şaşıran işçiler, "Vuranın değil vurulanın soruşturulduğunu" belirterek, dilekçelerini geri aldılar.

Bu arada işten çıkarılan işçilerin de yerine emekli işçilerin alındığı, emekli olmayan işçilerin ise, masrafları işveren tarafından karşılanarak Çimse-İş Sendikasına üye olmaya gönderildiği açıklandı.

Petrol-iş Aliağa'da
2. Bölge Olağan Kongresini yaptı

1986'nın ilk genel kurulu Petrol İş Aliağa Şubesi tarafından 12 Ocakta yapıldı. Şube Başkanlığına Mansur Burgucu, Mali Sekreterliğe Yılmaz Zengin, İdari sekreterliğe ise Salih Aydın'ın seçildiği Kongre'de divan başkanlığını Genel Başkan Cevdet Selvi yaptı. Bir konuşma yapan Selvi, 1986'nın gerek Petrol-İş, gerekse tüm Türkiye işçi sınıfı için çok önemli bir yıl olduğunu vurguladı.

DELEGELERİN KONUŞMASI

Kongrede söz alan delegeler de demokratik haklar ve sendikal mücadele sorunlarına değindiler. Adil Kırcalı konuşmasında dünya ve Türkiye işçi sınıfının zengin deneyimleri olduğunu, sadece sendikalı olmanın yetmeyeceğini belirterek, uluslararası sermaye ve Türkiye sermayesinin işbirliği vardır. Buna karşı demokratik hak ve özgürlükler için, bağımsız bir Türkiye için her alanda mücadele edilmesi gerektiğini söyledi.

Rafineri baştemsilcisi Mehmet Kala devleti yönetenleri eleştirerek, "bizim ülke sorunlarıyla ilgili görüşlerimizi beğenmeyenler bizi cahillikle suçluyorlar. Sözüm ona cahil olduğumuz için de politikadan uzak tutmak istiyorlar. Biz işçiler olarak aynı görüşte olmadığımızı duyurmak istiyoruz. Gerek bakanları gerekse Türk-İş yöneticilerini tartışmaya, açık oturuma davet ediyoruz. Bizi yönetemeyenleri, haklarımızı savunamayanları değiştirmek istiyoruz" diyerek sözlerini tamamladı.

Petkim baştemsilcisi Mustafa Öztaşkın'sa hakların geri alınması için sendikal birliğin pekiştirilmesi gerektiğini söyleyerek 1986 Barış Yılı'nda daha güzel bir Türkiye için işçileri demokratik mücadeleye çağırdı.

Aliağa Rafinerisi'ndeki "iş kazası" ve gerçekler...

Aliağa da kurulu TPAO Rafinerisi Dolum Tesisleri'nde Yusuf Değirmenci adlı işçinin ölümü ve beşi ağır 130 işçinin zehirlenmesiyle sonuçlanan olayın yankıları sürüyor. Özellikle Rafineri işçileri tedirginlikleri dile getirirken olayı çeşitli boyutlarıyla tartışıyorlar.

Petrol-İş Aliağa Şube Başkanı Mansur Burgucu konuyla ilgili görüşlerini şöyle açıklıyor: "Kimya ve Rafineri komplekslerinde çalışacak işçilere çalışacakları ortam, o ortamda bulunan gazların özellikleri ve alınacak önlemler hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu gibi tesislerde hergün saha gaz testi yapılmaktadır. Oysa bütün bunlar yapılmamakta, kazaya davetiye çıkarılmaktadır. Rafineride işveren durumundaki Prometsan'ın işçilerini işe başlatmadan önce Rafineri teknik emniyetinden çalışma izni alması gerekirken, bu izin alınmamıştır. Çünkü, teknik emniyet saha gaz testi yaparak çalışma belgesi vermek zorundadır. Bu tür önlemlere önem verilmemektedir."

Rafineride konuştuğumuz işçiler olayı doğrulayarak, kazadan birgün sonra araştırma yapılmadan işe başlatıldıklarını ancak saat 10'da çalışmanın durdurulduğunu söylüyorlar. Müteahhit firmanın işçileri çoğu kez sigortasız çalıştırdığını, ölen işçinin de öldükten sonra sigortaya bildirildiğini söylüyorlar.

Toleyis Ege Bölge Şube Kongresi Yapıldı

TOLEYİS'in Ege Bölge Şube Kongresi 19 Ocak tarihinde yapıldı. Arkadaşlarımız seçime ayrı bir listeyle katılan işçilerle görüştü:

Kongreniz yapıldı. Değerlendirir misiniz?

Sendikamızın Bölge Kongresi genelde tüm Toleyis bünyesinde, tabanın özlem ve istekleri doğrultusunda bir merkez yönetimi oluşturulmasına yönelik girişimler sırasında gündeme geldi. Bölge yönetimi 20 gün gibi bir sürede hem delege seçimlerini, hem kongreyi "yangından mal kaçırırcasına aradan çıkardı. Bu süreç içerisinde ne tabanın eşit ve hakça katılımı ne de sendikal demokrasinin gerekleri yerine getirilmemiştir.

Bunu biraz daha açar mısınız?

Bölge Yönetimi ilgili tüzük maddasini keyfi uygulamalarla anti-demokratik adımlarına dayanak yapmıştır. Sendika tüzüğünün 28. maddesi "en az 150 üyeyi kapsayan her işyeri bir seçim bölgesidir. Daha az üye bulunan işyerleri birleştirilerek seçim bölgeleri oluşturulur" demektedir. Yönetim, bu birleştirmeler sırasında, kendisi için sorun yaratmayacak işyerlerine diğerlerini yedirmiştir. Örneğin, Foça tatil Köyü anlaşılmaz bir biçimde İzmir içindeki banyolarla ve diğer işyerleriyle birleştirilmiştir. İşçi sayısı 150 nin çok üstünde olan Efes Oteli'ne Etap Oteli hiç gereği yokken katılmıştır.

Kongreye ayrı listeyle girdiniz. Bunu gerekli kılan neydi?

En başta bu bölge yönetiminin işkolumuzdaki işçilerin ekonomik - demokratik çıkarlarını savunmadığını, savunmaya da niyetli olmadığını ısrarla ve örnekleriyle söylüyoruz.

Metal Kapak'ta ücretleri ödenmeyen işçiler işvereni fabrikaya sokmadılar

Metal Kapak işyerinde çalışan işçiler, 25 Kasım 1985 günü toplu iş sözleşmesinden doğan ücret farklarının ve ikramiyelerinin ödenmemesi, aylık ücretlerinin de düzensiz verilmesi nedeniyle, işyerini temsilen işyerine gelen Genel Müdür Osman Erdemli'yi fabrikaya sokmadılar. İşçiler, Genel Müdüre ancak parayı getirirse içeriye girebileceğini bildirdiler.

İşçiler dergimize yaptıkları açıklamada, 24 Eylül 1985 tarihinde bağıtlanan 1.3.1985-2.8.1987 yürürlük süreli toplu iş sözleşmesi uyarınca 60 gün içinde ödenmesi hükme bağlanan sözleşme farklarının halen ödenmediğini, Ekim'den bu yana aylık ücretlerini gecikmeli aldıklarını, 7 Aralık'ta ödenmesi gereken ikramiyenin ise, verilmediğini söylediler.

Metal Kapak İşçileri, Genel Müdür'ün, ücret talepleri karşısında gülünç yanıtlar vererek, "Bir buçuk yıl para alamayan işçiler var. Sabredin ödeyeceğiz" biçiminde konuştuğunu, buna karşın şimdiye kadar hiç bir gelişme olmadığını belirttiler. Cumhurbaşkanlığı dahil olmak üzere, Çalışma Bakanlığı ve Meclis Başkanlığı gibi toplam 12 kuruma durumlarını bildirdiklerini ifade eden işçiler, yapılan başvurular üzerine Ç[illegible]ığı'ndan bir iş müfettişinin geldiğini, ancak onun da, "İşveren paranızı ödeyemiyorsa ne yapsın" dediğini açıkladılar.

Metal Kapak işçilerinden Nusret Muslu, adam başına 400 bin lira alacakları olduğunu söyleyerek, "İşveren, bizim ücretlerimiz dışında her şeye para buluyor. İnsan içine çıkacak halimiz kalmadı. Ev sahibi kira istemesin diye kendi evimize geç saatlerde gizlice giriyoruz. Ilgililer bu işle ilgilenmeli artık," dedi.

Nusret Muslu'nun söylediklerine katıldıklarını bildiren işçiler şöyle konuştular:

"Arkadaşımız doğru söylüyor. Hepimizin durumu aynı. Evde odun-kömür yok. Çocuklar okula gidemiyor. Bıçak kemiğe dayandı. Ancak şunu da söylemek istiyoruz: bu çabalarımıza ve hak talebimize heykel sessizliği ile duranlara cevabımız şudur: Hakkımız ve emeğimiz için sonuna kadar savaşacağız.

METAL KAPAK İŞVERENİ İŞÇİLERİN VERGİ İADELERİNİ DE ÖDEMİYOR

Metal Kapak işvereninin, işçilerin Kasım 1985'ten itibaren alması gereken vergi iadelerini de ödemediği bildirildi. İşverenin vergi iadelerini almak üzere kendisine başvuran işçilere, "Maliyeye olan borcu yüzünden vergi iadelerinin Vergi Dairesi tarafından bloke edildiği" yolunda yanıt verdiği açıklandı.

Otomobil-İş Sendikası yetkilileri konuya ilişkin yaptıkları açıklamada, işverenin tasarrufunun yasa dışı olduğunu, yasaya göre vergi iadeleri konusunda işverenin işçi ile vergi dairesi arasında bir aracı konumunda bulunduğunu ve paraları 10 gün içinde mutlaka ödemesi gerektiğini belirttiler. Açıklamada, işçilerin vergi iadelerini almak için topluca vergi dairesine gidecekleri de kaydedildi.

Yasaya göre, işçilerin vergi iadelerini 10 gün içinde ödemeyen ya da işçileri bulamadığını ileri sürerek bu paraları yeniden vergi dairesine iade etmeyen işveren hakkında, vergi iadesinin iki katı tutarında ceza yaptırımı öngörülüyor.

Yongasan'da işçi alacakları ödenmiyor

Yongasan işçilerinin 9 aylık ücret alacakları dava konusu oldu.

Foça'da kurulu bulunan Yongasan sunta fabrikasının 90 işçisi alacakları için mahkemeye başvurdu. İşçiler, toplu-sözleşmeden doğan ücret farkları ve bir ikramiyelerinin 9 aydır ödenmediğini bu nedenle mahkemeye başvurmak zorunda kaldıklarını belirtiyorlar.

Bu konudaki görüşlerini aldığımız sendika temsilcisi Hüseyin Koçhan, dergimize şu açıklamayı yaptı:

"Sözleşme farkından doğan alacaklarımızı alamadığımız gibi aylık ücretlerimizi de sürekli olarak iki aylık gecikmeyle alıyoruz. İşveren, gerekçe olarak borçlarını gösteriyor. Oysa fabrikada üretim düzenli olarak yapılmaktadır. Günde ortalama 6 kamyon sunta üretilmektedir."

GÜN

Sahibi: Sami Alptekin • Yazıişleri Müdürü: İdris Lütfü Melek • İşletme Müdürü: Mustafa Karakuş • Yönetim Yeri: 856. Sokak, Nurhan 3/502 A, Konak-İzmir • İstanbul Temsilciliği: Taner Renda-Fuat Uğur • İstanbul Bürosu: Mollafenari Sokak, Nadir Han, K. 5 Cağaloğlu-İstanbul • Ankara Temsilciliği: Cemil Turan • Abone Koşulları: Yurtiçi/Yıllık 1500 lira-Yurtdışı/Yıllık 20 DM-Yurtdışı tek sayı 2 DM • Dizgi, film, montaj: Özün Yayıncılık-Baskı: Numune Basımevi •

Haydi İzmir Mitingine!

TÜRK-İŞ YÖNETİMİ, istemlerini kamuoyuna etkin biçimde duyurmak isteyen tabandaki işçilerin yoğun baskısı sonucu, İzmir'de miting yapma kararı aldı. 22 Şubat tarihinde yapılacak olan mitingin kararı, doğal olarak işçiler arasında büyük sevinç yarattı. Türk-İş yönetimi böylece, özellikle son beş yıldır bir işçi örgütü olduğunu ilk kez hatırlamış oldu. Türk-İş yöneticileri bu noktaya kendiliğinden gelmediler. Gaspedilen işçi hakları da uzun süre onların gündemlerini oluşturmadı. 12 Eylül süresince tek hedef, açık kalabilmek olarak saptandı. Bu nedenle olağanüstü bir dönemin hükümetlerine bakan vermekten de geri kalmadılar. Sonra 1982 Anayasasına "evet" dediler. Ardından sendikal yasaların yayınlanmasını beklediler. Sıra toplu sözleşmelere geldiğinde Yüksek Hakem Kurulu'nun bağıtladığı sözleşmelerden farklı sözleşmelerin ortaya çıkmadığı görüldü.

Türk-İş bekliyordu. Ama beklentileri bir türlü gerçekleşemiyordu. Hiç olmazsa "işçileri avutacak" bir kaç kelemlik özveride bulunulamaz mıydı? Ne işverenler, ne de hükümet, artık Türk-İş yöneticilerine "zırnık" bile vermiyordu. Aynı dönemde, geçmişte sınıf sendikacılığını sergileyen DİSK, Metris Baştabya'da işçilerin çıkarlarını kollamanın hesabını veriyordu.

Türk-İş yöneticileri sonunda karar verdiler. Eylem yapacaklardı.
Bu eylem nasıl olmalıydı. Bursa'da bir kapalı toplantı düzenlediler, kendileri konuştu, işçiler dinledi. İstanbul'da ise Açıkhava Tiyatrosunu dolduran binlerce işçi temsilcisi hep bir ağızdan "grev bizim hakkımız" diye bağırmış ama yönetim kulaklarını tıkamıştı. Eylem tamamlanmıştı. Ancak işçilerin de sabrı kalmamıştı. Son Ankara toplantısında taban temsilcileri patladı: "Genel Grev İstiyoruz !" Şeket Yılmaz konuşmasını dahi tamamlayamadı. Peşisıra toplanan Başkanlar Kurulu sonunda beklenen kararı verdi ve İzmir'de miting yapılması kararlaştırıldı.
Görüldüğü gibi Türk-İş yöneticileri, tabanın baskısından bunaldılar. Hele emeklilik yasası da bir günde meclisten geçince "diyalog" yolunun nasıl bir çıkmaz sokak olduğu ortaya çıktı.
Yöneticilerin önünde bir tek yol kalmıştı. İşçilerin sorunları, işçilerle birlikte dile getirmek. Çözüm yollarını da birlikte aramak. İzmir mitingi bu yolda alınmış ilk önemli karardır. Bu karar yalnızca Türk-İş'li işçilerce değil, diğer sendikalara bağlı işçilerce ve tüm demokrasi güçlerince desteklenmelidir.

Miting, Türk-İş yönetimine maledilemez. Hele onların konumlarını ve tavırlarını gözönüne alarak miting değerlendirilemez. İzmir'de sözkonusu olan Türk-İş yöneticileri değildir. İşçi sınıfının yaşamsal çıkarlarıdır. Hatta ondan da öte demokrasinin ülkeye yerleşebilmesi sorunudur. Çünkü işçi sınıfı ve demokrasi birbirinden ayrı değerlendirilemez. İşçi sınıfı ne kadar gelişir güçlenirse demokrasi o denli yaygınlaşır, demokratik haklar kullanılabilir hale gelir.

Bugün gündemde, genel af, demokratik bir Anayasa, özgür sendikal düzen, sıkıyönetim ve olağanüstü hal durumlarının kaldırılması, ülkenin "normal" koşullara dönebilmesi istemleri vardır. Bütün bunların kendiliğinden olmayacağı ise bir gerçektir.
O halde;
- Kıdem tazminatı fon tasarısının durdurulmasını, serbest toplu sözleşme yapılabilmesini, işgüvencesinin sağlanmasını, sendikaların özgürce seçilebilmesini, işverenlerin yasa dışı baskılarına dur denilmesini isteyen **işçiler**,
- Taban fiyatlarının altında ezilen, toprağını ekip biçemeyen, sattığı ürünün karşılığını aylarca alamayan **köylüler**,
- Zamlardan bunalan, katsayı artışı ile her altı ayda bir yoksullaşan **memurlar**,
- Gerici eğitim düzeninin çarkları arasında, yaşamını işporta tezgahının ardında sağlamaya çalışan **öğretmenler**,
- 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun hışmına uğramış, görevlerine dönme yolları anti-demokratik ve keyfi olarak tıkanan **öğretim üyeleri**
- Eşleri, çocukları, kardeşleri, babaları ve anneleri zindanlarda olan **tutuklu ve mahkum aileleri**,
- YÖK'ün hışmına uğrayan, sürekli okuldan atılma tehdidi altında bırakılan, dernek kurma hakkı bile kısıtlanan **öğrenciler**,
- Dilekçe haklarını kullandıkları için koğuşturmaya uğrayan **aydınlar**,

Türk-İş'in İzmir mitingine katılalım...
Ülkede yalnızca holdinglerin olmadığını hükümete göstermenin tam zamanıdır.
Bugün mitingi desteklemekte herhangi bir nedenle çekince gösterenler varsa, onların Türk-İş yönetimine bir daha söz söylemeye bile hakları olamaz.
Yineleyelim, miting Türk-İş yönetiminin değil, işçi sınıfının ve demokrasi güçlerinindir.
Biz satırlarımızı, 5 yıllık aradan sonra yine mitinge hazırlanmanın heyecanını yaşayan işçilerin çağrısıyla bitirelim:
HAYDİ, İZMİR MİTİNGİNE!...